

subotički dvojtjednik

Godina II. • Broj 46 • 20. TRAVNJA 1996. • Cijena 2 dinara

Otvoren početak proslave HKPD „Matija Gubec” – Tavankut

50 godina postojanja i rada

U subotu, 13. travnja 1996. u Domu kulture u Tavankutu, pred više od 200 nazočnih članova, gostiju i uzvanika, svečanom je akademijom započeo bogati ovogodišnji program obilježavanja jubileja, 50 godina postojanja i rada mjesnog Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva „Matija Gubec”.

Uložbu reprezentativnih slika iz vlastitog fuzusa, zatim dijela znamenja, zastavica, plakata i fotografija Društva, otvorio je pri-

„Teškoća je izazov, izvan nezadovoljstva koja omogućuje sumnji da puninom ljepote dođe do istine. Mali narod kroz radost svoje veličine u stvaralaštvu ostvaruje sebe, kao što se pijesak u lozi oplemenjuje”.

Od gostiju, prvi je uputio čestitke i poklonio prigodan dar članovima Gupca u povodu obljetnice **József Kasza**, gradonačelnik Subotice, te rekao da teškoća jest izazov, ali da je našoj sredini od takvih izazova 'pripalo'

dosta. No, to većinu nas nije odvratilo od nastojanja da gradimo bolje sutra. Dr **Zvonimir Marković**, predstojnik Ureda Republike Hrvatske u Beogradu, u svojem obraćanju izrazio radost što može biti skupa s Tavankučanima na ovome slavlju i izrazio nadu da će ovo Društvo s još većim koracima moći ići naprijed, budući je izdržalo sve poteškoće do sada. Dopredsjednica DSHV-a **Stanka Kujundžić** je svoj pozdrav završila mišlju „da je bogat onaj narod koji ima i čuva svoje, a poštiva tuđe”. Skup su također

pozdravili vlč. **Andrija Kopilović**, predsjednik Instituta „Ivan Antunović”, **Bela Ivković**, predsjednik HKC „Bunjevačko kolo”, **Vita Grunčić**, predsjednica „Matice bunjevačke” i **Tugomir Petrekanić**, predsjednik KUD „Bratstvo” iz Ljutova.

Zatim je dopredsjednica HKPD „Matija Gubec” **Jozefa Skenderović** pročitala crticu o povijesti Društva, u kojemu su iznijeti najznačajniji događaji, spomenuti najistaknutiji članovi, te ocijenjen ukupni njegov dosadašnji rad. Kratkim je lirskim motivom predstavljena Dramska sekcija Društva. Nakon nastupa folklorne sekcije, koji su izveli koreografiju „Momačko kolo” u postavci **Davora Dulića**, otvorenje jubileja je završeno prezentacijom plana programa obilježivanja jubileja, koji će trajati tijekom cijele ove godine kroz različite manifestacije, i cocktailom za sve nazočne.

Ivan Kojo

Subotičani u Austriji

Srednjoškolci Subotice su od 11. do 14. travnja bili gosti austrijskog gradića Mürzscfega. U ovome mjestu svjetska asocijacija „United Gamesa” organizirala je susret gradova članova, koji su porošle godine u povodu obilježavanja 50. obljetnice Ujedinjenih naroda izveli musical.

Pored Subotičana, u dvodnevnom druženju, bili su i mladi iz Berlina, Plzena, Veszpréma i Mürzschlaga (Austrija). Program je bio podijeljen u dva dijela. Prvoga dana organizirana je tribina „Kako 'United Games' može pomoći u izgradnji mostova europskih gradova?” sa sljedećim temama: ljudska prava, neostvareni snovi, glazba i ples, sport i igre i sudjelovanje mladih u novom svjetskom poretku. Drugoga dana prikazana je skraćena verzija prošlogodišnjih musicala, gradova sudionika.

Na ovom druženju bilo je 115 sudionika, od toga 25 Subotičana, koje je predvodio dopredsjednik Izvršnog odbora Skupštine općine i organizator „United Gamesa” za Suboticu **Lazo Vojnić Hajduk** uz suradnju direktora Muzičke škole **Istvána Balázsa Piria**.

Valja napomenuti da je koncept za ovu manifestaciju djelo djece sudionika.

(k. c.)

„Jom hašoa vehe gevura” Sjećanje na žrtve holokausta

Prigodnim je programom u utorak 16. travnja, u organizaciji subotičke Židovske općine, obilježen „Jom hašoa” – dan sjećanja na ustanak Židova u Varšavskom getu 1943. Ovoga dana, koji po židovskom kalendaru pada 27. dana mjeseca Nisana, ovaj narod ujedno iskazuje i pomen na oko 6 milijuna židovskih žrtava ubijenih i stradalih po nacističkim stratištitima i fašističkim logorima tijekom II. svjetskog rata, u kojima je zauvijek ostalo i preko 5.000 subotičkih Židova.

(lj. k.)

Folklorna grupa nastupa na Svečanoj akademiji

U početnom govorom predsjednik Gupca **Branko Ištvančić**. Nakon toga, uslijedio je program otvorenja jubileja uz nastup Zbora Društva koje pod ravnanjem **Nele Skenderović** izvećivije skladbe: „Ave Maria” od Jacoba Arcdelta i „Gieb Dich zufrieden und sei still” od J. S. Bacha. Pozdravljajući nazočne na akademiji, predsjednik Ištvančić je ukazao na pravnu radost kod sviju ljudi koji slave, što sobito ima vrijediti za one koji su, na putstvaranja dugom 50 godina, mukotrpnost i njegovali vlastitu kulturnu baštinu u duhu ljudskoga dostojanstva. U ovim se trenucima, dodao je, ne smije zaboraviti ni ono što uvijek u takvome stvaranju sputava i bol kao ni brojnih ljudi koji su u tomu radu i tuđa sudjelovali. Svoje je obraćanje završio mišna **Vojislava Sekelja**, koje je on napisao u povodu obljetnice HKPD „Matije Gupca”:

Kul **Proljeće**

Proljeće nikako da dođe. Ili pride. Ni ono u prirodi, niti, pak, u društvu. Budenje i radanje strane su ovdje pojave, jer nam se život odvija na dvostranoj relaciji od spavanja do drijemeža. Svijet i društvo oko nas je usnula ljepotica. Lagano se bude, ali nikako da se probude. Slika kao u bajci, ali nedostaje prinčeva poljubca. Princa nema. Hoće li se i kada pojaviti?

Tomislav Žigmanov

Proljeće, to sam ja

Zima ne samo da je bila duga, dosadna i skupa već je svojom monotonijom iscrpila i rezervne snage duha. Neka ravnodušnost, apatija, pa i depresija uvukla se u nas. Čovjek je stekao dojam da na ovim meridijanima i paralelama zima u kontinuitetu traje godinama. Zarasli smo u brigu, mrzovolju krili u neodređenom izrazu lica. Ni hladno ni toplo, ni tužno ni veselo. Samo bore. Susreti su postali ispunjeni šutnjom. Iako smo osjećali da proljeće dolazi, mada ničim nije bilo zvanično najavljivano preko dežurnih TV ekrana. Vjerojatno su i sami znali da proljeće kod nas oklijeva dijelom i zbog njihove krivice. Nalazeći da se državna politika i skrb o nama može držati u tajnosti noćima ničim nisu najavili što nas sputava da učinimo korak u novo godišnje doba.

A onda radost, otopljenje... proljeće nas je dotaklo.

SR Jugoslavija priznala Republiku Makedoniju.

Pomislih: krenulo je. Počeli smo se ponašati i misliti europski. Temperatura je rasla, a ljudi postali susretljiviji. A onda, po već poznatom receptu „šargarepa – štap“, valjda u želji da se sačuva državno-politički image kao naše prepoznavanje u svijetu – atak na **Dragoslava Avramovića**.

Svojedobno smo i sami bili skeptični i kritizerski raspoloženi kada nas je „deka“ optimistički preko od stida pocrvenjelih ekrana uveseljavao ne osjećajući što on svojim europskim iskustvom i znanjem može. Dužnismo sada reći: **imali smo krivo. Ispričavamo se gospodinu Avramoviću.** Imao je „deka“ petlju onda, nadamo se da će i sada smoći snage društvu reći:

PROLJEĆE, TO SAM JA

Dok pišem, uoči zaključivanja lista, dan je sunčan; odlazim po obećani tekst. Od xy nema ni njega ni teksta. Opac. Šetam korzom u nadi da ću ga pronaći. Korzo pun svijeta, izašli svi ko smrznuti gušteri željni sunca i „deke“ Avramovića smatrajući da će ga Savezna skupština podržati. A onda opet po formuli „šargarepa – štap“. Čitam da je predsjednik Vijeća građana **Radoman Božović** za saziv svoje osobne skupštine saznao u zrakoplovu. Čovjek ni na nebu ni na zemlji, već u avionu, u nevolji jadnik ne može se opredijeliti između kazališta i skupštine još uvijek pod dojmom Kine. Proljeće izgleda njega ne dotiče, a ni ne razumije se čovjek u godišnja doba. Tim prije se moramo čuvati jeseni patrijarhata.

Vojislav Sekelj

Jedan pogled na Sljepilo pred poviješću

Jer: „*Historia est testis temporum, lux veritatis, vita memoriae, magistra vitae, nuntia vetustatis.*“

ect. by Cicero

Ne tako davno, Ciceronova se krilatica ponavljala bukalački kao potvrđena istina i čvrsto integrirana sastavnica našeg iskustva, koja ne zahtijeva preispitivanja i raščlanjivanja. Nekritičko je prihvaćanje uostalom bilo znakom vremena u kojem su u javnoj komunikaciji optjecala samo neumitna krasoslovlja osvjedočenih autoriteta. Zdravo za gotovo i točka, eventualno uskličnik. Upitnici su odavali slabiće, sumnjivce i defetiste. Kao jato papagaja, stado je citiralo i ponavljalo do grotesknosti, no estetika vremena nije poznavala tu kategoriju (pa je u najmanju ruku neprilično stalno mu spočitavati monotoniju i neinventivnost. Stadu. Danas. Kad smo, čujemo, drukčiji, prosvijetljeni dugotrajnim mrakom i izoštrjeni jednako ostarjelom tupošću, kad nam pred očima puca širok krajobraz podatan pronicavosti naših osjetila i umova. Nama. Danas.).

Postalalo je općim mjestom da je vrijeme „koje je iza nas“ (citat prema ma kome u ma čemu) smatralo sebe krunom evolucije i njezinim veličanstvenim dočekom, ali i osporavalo značaj svekolikoj dotadašnjoj povijesti. Bilo je i početak i kraj, pravi prenapregnuti beton. Povijesti koja sama po sebi podrazumijeva razvitak takav da a priori ne znači ni propadanje ni dogradnju izmijenjena je definicija, pa je od „divojke šegljive“ postala starijom mutnih pogleda i nepreciznih pokreta. Kad joj se klicalo: „Učiteljice! Svjetlosti!“, bilo je to više iz neznanja nego iz uvjerenja. Autoriteti su (budući različitih provenijencija), s vremena na vrijeme skakali glasnosti u usta, no o tome se malo govorilo, pa je i preživjelih više.

Danas nas veseli što je konačno i taj beton razbijen i što su s gležnjeva povijesti strgnuti lanci. Prsti dežurnih učiteljica budu u to nesretno jučer i upiru u već legendarnu veličinu oslobodilačkih snaga. Povijest je poletjela široko i hrabro... u nova puta. Jer, nove naočari samo su drukčijih boja, ali s istom dioptrijom. Svjedodžbama povijesti pristupa se selektivno; ona postaje marionetom pri optužnicama i predmetom igrarija tipa tko prije – dobit dvije, ja tebe kamenom – ti mene motkom, i slično. Unatoč dvotisućlječnoj opstojnosti Novoga zavjeta. Promijenili smo zastave i slavopjeve ispravivši

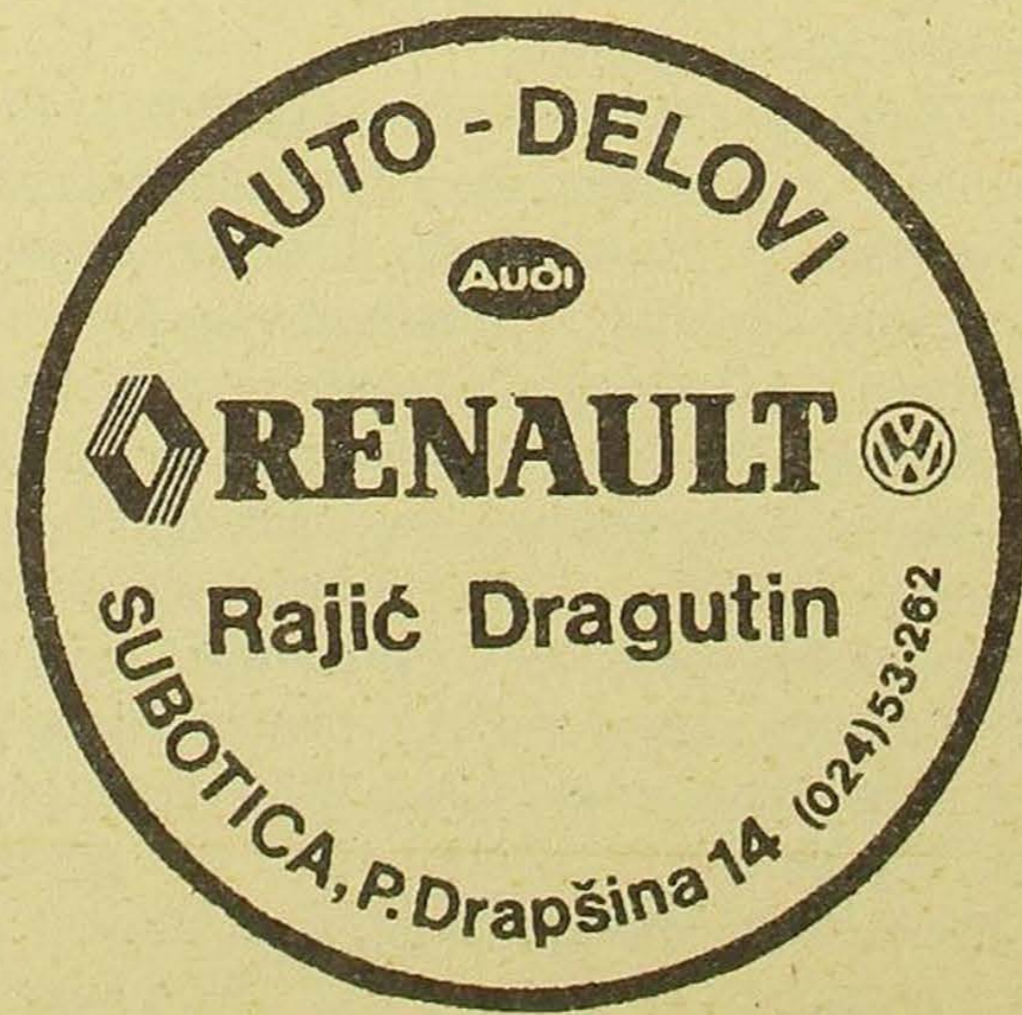
tako svoje najkrupnije pogreške, i osokoljeni novima kao vuk proljetnom dlakom uhvatili se u koštac s mitskom veličinom rasvijetljenog vremena. I opet kva kva kva, i opet njot njot njot, i opet fr fr fr. Kao da su uskrsnula načela starog ljeposlovlja, čega njihovi zagovaratelji i pored odlučno obnanjenoga poznavanja dopovijesnog doba izgleda nisu svjesni. Valjda stoga što je za takvu apstrakciju potreban veći intelektualni angažman.

Uostalom, često posve suvišan. Jer živjeti neopterećeno onim što se vidi na svakom čošku ima osobitu draž i daje spontanost u izricanju olakih tvrdnja. Neobraćanje pozornosti na nezaustavljen tijek povijesti, na one njezine poglede koji će pogoditi pravi trenutak da uteknu i zapamte našu krivnju, pruža jedinstvenu sigurnost i oslobađa potrebe za preispitivanjem. Uvjerenost o pozvanosti na proroštvo, otkopavanje prave istine, temeljenje novog doba... Sve to nije onaj jednostavan i lako shvatljiv „après nous le déluge“. Prije će biti da se radi o mnogo suptilnijoj i možda čak antropološkoj devijaciji – o pomanjkanju sposobnosti i sklonosti za ono što neki nazivaju povijesnim načinom razmišljanja!

(**Dodatak za pesimiste:** Naše će vrijeme budućim piscima, oslobođenim bremena sudioništva, odgovornosti i tjeskobe, biti zacijelo bogatom riznicom po kojoj će čeprkat tražeći motive. Osobito onda kad budu pisali o spolno izopačenoj nakazi koja zbog vlastitih frustracija i kompleksa osniva školu bez povijesti kao nastavnog predmeta, ili o slijepim pjevačima koji uz formingu, gusle i električnu gitaru opijevaju junake bitaka i junačiće bitkica, momci uzdahe i čežnje generacija. Književna će se publika na to već po potrebi rastužiti ili nasmijati, a potom, zijevajući ili prisjećajući se u kakvim se čarapama susjed jutros pojavio pred vratima, odložiti u kovčeg za knjige još jedan plod nečijih dokonih sati...

Ako ne vjerujete, trebali ste stati tamo gdje vam je rečeno. A možda i prije.)

Petar Vuković

Žig broj 46

Izdavač: HKC „Bunjevačko kolo“

Adresa uredništva: Subotica

Preradovićeva 4

Telefon: (024) 22-927

Osnivač i glavni i odgovorni urednik:

Vojislav Sekelj

Uredništvo: Lazar Merković, Ivan

Rudinski, Nela Skenderović, Dragan

Vidaković i Tomislav Žigmanov

Korektor: Mirko Kopunović

Tehnički urednik: Ivan Hegediš

Tisak: „Globus“, Subotica

List je registriran kod

Ministarstva za informiranje

Republike Srbije pod brojem 1620 od

25. travnja 1994. godine

„Žig“ izlazi svake druge subote

Žiro račun: 46600-678-7-3551

Susret gradonačelnika

Od 22. do 24. travnja u Subotici će se održati susret glavnih organizatora "United Gamesa" svih članova ove asocijacije, a od 25. do 27. sastanak gradonačelnika Berlina (Njemačka), Plzena (Češka), Graza (Austrija), Balatonfüreda (Mađarska), Tihanya (Mađarska), Trenčina (Slovačka), Osijeka (Hrvatska) i Subotice (Jugoslavija).

Tom prigodom razgovarat će se o programu rada „United Gamesa“ za ovu godinu. Domaćin susreta je Služba općine Subotica.

(b. r.)

Drugi pišu

Danke Handke!

Svi Srbi i Srbijanke
pevaju horu

Danke Handke! Danke Handke!

Na tržištu ideja postoje momci koji će z komplicirane složaje ponuditi uprošćena objašnjenja i momci koji će se truditi da jednostavne situacije objasne na jednostavniji način. Prozirna gadarija, koja što je ona malog balkanskog dačijem, topovima, satiranjem i proterivanjem onih koji nisu „naše gore list“ stvorila Veliki Srpski Budžak, podstakla je Herta Handkea da ponudi svoj „dubinski“ uvid i sagleda ono što drugi nisu videli. Postoje sluge silnika koje to postaju radi napajanja na ražnju i oni koji to postaju – da izazvali tržišnu pažnju.

Da sazna svoju „dubinsku istinu“ Handke se malo, inkognito, promovao po Srbiji. Ali, najneprikladnije mesto da se sazna istina o njoj je – sama Srbija utonula beznačajno u maglu svojih samoodbrana i uvijerenih „istina“. Koju je „nepatvorenu istinu“ o Srbiji Handke mogao da sazna od svojih kolega-pisaca? Videlo se to na posljednjoj skupštini UKS. Danke Handke! To je pisanje nije na korist Srbije već u korist njene štete. Duvati u jedra zaljubljeničima ovog naroda znači odmagati ovoj zemlji da se izleći od jedne endemske bolesti.

Miodrag Stanisavljević, „Republika“ br. 17, 1-15. travnja 1996.

Rad pročitao na Otvorenju proslave HKPD „Matija Gubec“

Crtica o povijesti Društva (I.)

Svako okupljanje ljudi oko zajedničkih, a plemenitih ljudskih ciljeva, dostojni su divljenja i dubokog poštivanja. Radost se okupljanja uvećava kada se ljudi nadu radi slavlja. Jer, slaviti znači na trenutak odahnuti, te uz osjećanja veselja, zadovoljstva i sreće, iznijeti na vidjelo sve one razloge zbog kojih se nešto slavi. A mi smo se večeras okupili da započnemo slavljenje u povodu 50 godina postojanja i rada Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva „Matija Gubec“. To je veliki, zlatni jubilej Gupca, kojega s osobitom radošću moramo ljudski i dostojanstveno obilježiti. Zasluga toga je velikog broja ljudi koji su radom kroz naše Društvo prošli i danas prolaze, te svojim stvaralaštvom i nadahnućem uresili svijet oko sebe ljepotom, a vlastiti život oplemenili.

Započeti prigodan govor o onome što je HKPD „Matija Gubec“ do sada uradilo na polju kulture više je nego teško. Teško je stoga što je njegov rad u proteklih 50 godina, možemo slobodno reći, bio vrlo bogat i nadasve plodonosan. Dokaz su toga organiziranje nebrojenih kulturnih događanja, kontinuiteta u radu, kao i mnoštvo ljudi koji su svoj trag na polju stvaranja vrijednog i plemenitog ostavili zahvaljujući postojanju Gupca. Istina, Društvo je imalo svojih uspona i padova, ali je uvijek radilo na pronosjenju ideja kulturnog stvaralaštva i prosvjetnog rada.

Sve je počelo sada već daleke 1946. godine. Grupa mladih Tavankučana sa željom za bavljenjem glumom zamolili su seoskog učitelja Ivana Prčića Gospodara da im režira dramske komade, a Većeslav Omanhen, tada učitelj u Zlatnom kraju, predloži da se ta inicijativa odmah institucionalizira, te oni osnuju Društvo, kako je registrirano, „za njegovanje dramske umjetnosti“ pod imenom Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo „Matija Gubec“. Sama sklonost ka glumi i dramskom stvaralaštvu od ranije je bilo prisutno u Tavankutu. Naime, već prvog desetljeća ovog stoljeća, seljačka mladež izvela je komad „Dido“. Od 1921. godine, kada postaje učitelj na Čikeriji, Ivan Prčić Gospodar počinje režirati dramske komade, a do početka Drugog svjetskog rata izveli su ih preko 25.

U rad novopokrenutog Društva odmah se uključuju Šime Stantić, Bela Stipić, Ivan Vukov, Cilika Milunović, Giza Bukvić, sestre Anica i Kata Balažević... Prvi izvedeni komad bio je „Šolja čaja“, a slijede „Prosidba“, „Vrlo važno može“, „Izbiračica“, „Svjetlana“, „Trnoružica“, „Hasanaginica“, „Narodni poslanik“, „Da je znat ko zjat“... Ukupno 40 komada u prvih 20 godina postojanja, što je svakako vrijedan pothvat. Predstave su davane na samo u Tavankutu i okolnim naseljima već i šire, a svaki je komad izvođen više od deset puta. Jedna od najpoznatijih predstava Gupca bila je drama „Trnoružica“, koju je napisao i postavio Ivan Prčić, a koja je bila primljena za III. „Festival djeteta“ u Šibeniku.

Uzrok je velikog napretka rada u samome početku Društva dolazak bračnog para Grunčić, Lajče i Vite, kao učitelja u Tavankutu, te uključivanje i ostalih suseljana: Antuna Balaževića Burge i supruge mu Gize, Željka i Mace Balažević, Marije Antunović, Marge Stipić, Kate Stipić, Nace Zelić, Vince Dulić i drugih. Stoga drama i gluma prestaje biti jedino polje rada. Ali, istina je da je dramska grupa bila korijen iz kojega je izraslo snažno stablo lipe Matije Gupca, kako i bilježi Ivan Prčić Gospodar u knjižici o Društvu, koja je izdana 1966. u povodu proslave 20 godina rada. Tako se u okviru Gupca formira vlastita knjižnica, čitaonica, folklorna sekcija, galzbeni sekcija, šah pa čak i stolni tenis.

Začetak biblioteke je 120 knjiga koju je Zemljoradnička zadruga „Tavankut“ poklonila Društvu 1949., a fundus se širi kupovinom novih knjiga od zaradenog novca s izvedenih priredbi, te se daje na čitanje seljanima. Kada je Gubec 1952. u ovome zajedničkom domu dobio dvije prostorije za rad, u jednoj se smještaju knjige, a u drugoj se otvara čitaonica. U njoj su se održavale probe, igrao šah, čitale dnevne novine... Njome ravna Kata Stipić, a kada se biblioteka toliko razvila da je trebalo držati stalno uposljeno lice s punim radnim vremenom, što je nadilazilo novčane mogućnosti Društva, knjige se predaju subotičkoj Gradskoj biblioteci.

Folklorna sekcija počinje s radom već 1950., a naredne godine u Subotici, na natjecanju folklornih skupina subotičkog sreza, osvaja prvo mjesto s izvedbom „Veliko kolo“. Slijede nagrade 1952. i 1953. Istodobno s folklorom počinje s radom i glazbena sekcija s prvim tamburašima Antunom Balaževićem, Tomicom Prčićem Tanarom, Stipanom Benčikom Modrim, Belom Vujićem Čulanom, Lozom Vukovićem, Stipanom Prčić Baćom... Kasnije u Gubec dolazi svirati i podučavati i najveći tamburaš Pere Tumbas Hajo. Brigu o poučavanju sviranja mladih preuzima i Stipan Ivić i od 1952. stalno na tomu radi sve do sredine sedamdesetih.

Godine 1956. Društvo je bilo primorano promijeniti ime. Tadašnja vlast je u obliku uvjeta iznijela svoj naum: ili promijenite ime Društva, ili morate prestati s radom! Odluku o tomu da je bolje promijeniti ime, ali nastaviti s radom donosi ondašnja uprava na čelu s Anicom Balažević, te se rad nastavlja pod imenom Kulturno-umjetničko društvo „Matija Gubec“.

(nastavit će se)

Toth-optika
SUBOTICA

Subotica

Št. 51-045 Maksima Gorkog 26

Radno vreme

Radnim danom 9.00-12.00

16.00-19.00

Subotom 9.00-12.00

Radno vreme oćnog lekara

Radnim danom 17.00-19.00

ELEKTRO-MIX

INSTALACIJE
EL. UREĐAJI
APARATI ZA
DOMAĆINSTVO

Tel: 024 / 35-174

Sonje Marinkovića 31

DVO/TV/JEDNIK

Država Izrael, kao paradigma i izvoršte zapadne civilizacije, sa starom Grčkom i Rimom skupa, koliko to god paradoksalno zvučalo, danas je probni kamen otpora fundamentalnom islamizmu koji očito ima mondijalističke namjere. Ne daj Bože, da se sa tom fanatičkom religijom udruže i nacional-taoisti i njima slični, jer će ih tada biti polovica ili još više pučanstva ove planete i obračun sa zapadnom civilizacijom je kad-tad neminovan, kako je preorekao Michel de Notre Dammes dit Nostradamus. Uzdamo se u pamet i razum, u tom slučaju, ipak bijelih Rusa i pravoslavaca, da će sa svojom vojnom vještinom uz tehnološku pomoć zapada (NATO) stati na stranu obrane zapadne civilizacije i da će se tada, znana kraženica WASP jednom preobratiti u WASAOWP. (White Anglo-Saxon and Other White People). Kome ovo miriše na rasizam, dabogda mu mečka igrala pred kućom i požutio kao „DUGIN“ dnevnik, da 'prostite na izrazu! Strahovi su iracionalni po svojoj biti a sveprisutni. Zato razmišljajte u trenucima dokolice i globalno strategijski svojom glavom, ne slušajući pritom moderne bajke sa radija i televizije, u danima, danima, danima...

Žig

„Deda Avram“ je objavio „strogo poverljivu“ stvar da ukupne devizne rezerve NBJ SRJ iznose 470 milijuna DEM, a da je dnevni trošak 1,5 milijun, pa je lako izračunati da lumperajka može trajati samo tristo dana. Htio je reći, mudri guverner, da se može

jedno vreme varati cijeli svijet, ili sve vrijeme ponekoga, ali da je baš nemoguće sve varati i sve vrijeme. Ali, vrhuška vlasti je ubijedena da je i to moguće! Kao, isejedit će lov iz ratnih i inih profitera, unijet će u zemlju sve ono što je privremeno sklonjeno po Cypru-sima i drugdje, tiskat će brale nove banknote od 50 i 100 din. i DANCE MACABRE se nastavlja. Država može sve, a sukus vlasti je upravo tiskanje novca i podjela zajma tj. kredita onome kome hoćeš tj. svojim. S tim da ga, naravno, ne moraju vratiti. Iako je porijeklo riječi isto, guverner iliti gubernator, mož' da bidne al' ne mora da znači! A za to što je pokazao carevo novo ruho, guverner će dobit po nosu!

Žig

Nama posebno dragi Vlado Gotovac (kao potpisnik Bajске deklaracije) u jednom interviu izražava sumnju da je njegovu značajku na otpusnici nakon dugogodišnje robije „interanzigentan“ dao sam Krleža, jer zatvorske vlasti nisu nikada niti čule za takav izraz. U Krležinoj Maloj enciklopediji stvarno stoji pohrvaćen francuski izraz INTERANZIGENTAN jednako tvrdokoran, nepopustljiv, nepotkupljiv. Sve to, s ponosom, može si dakako pripisati Vlado Gotovac. Je li upravo Krleža napisao otpusnicu, ne vjerujem. Više je vjerojatno da je to bio neki udbaški krležijanac ali se mora priznati da je „na nivou“! Mora se priznati Krleži da je potpisao i Deklaraciju o nazivu i položaju hrvatskog jezika i za to „letio“ iz CK, kao i da je pomogao mnogima što god je mogao. Nije stari Fric bio nikada Valentin Katajev koji je otjerao kao predsjednik

sovjetskih pisaca, mnoge kolege izravno u Sibir ili smrt, a svi smo morali čekati njegovu „remek delo“ „Beli se usamljeno jedro“ kao poslijeratni osnovci. To Gotovac dakako mora priznati Krleži, a ja za sebe priznajem da sam pomalo interanzigentan.

Žig

Friderikusz Show (MTV 1) svakog drugog četvrtka dokazuje koliko je nostalgija teška i neizlječiva bolest. Maestro Sany vješto igra na tu kartu i pali duboko zapretano sjećanje na mladost u svima nama kroz reminiscencije na sad već ostarjele, kao i mi, znane osobe svijeta show-businessa. Nostalgija i metafora garantirano dobijaju na tom lotou, ali samo na dva sata, jer vani je pakao svakodnevice. Ali ta šarena laža, koju svatko od nas obožava je valjda i smisao svakog show-businessa. There is'nt business like show-business! Moja pokojna teta je odmah isključivala TV aparat ako na programu nije bila filmska predstava „mode i elegancije“. Ipak, čestitam, Friderikusz Sanyiki što je doveo u studio Antinija Banderasa, najveću mušku macho zvijezdu današnjice. To je ipak djelovalo osvježavajuće, napose za ženski dio gledališta, nakon prošlotjednog „stara“ – Gyule Horna! Naime, Friderikusz je počeo intervjuirati političare, u neparnim tjednima, pa ukoliko vam dovede pred ekran Tordjána, tada se može „izvaditi“ samo da u sljedeći show-program dovede osobno Madonnu (koja inače u Budimpešti snima musical „Evita“).

Milivoj Prčić

(AI)hemičari

Niko nema što mi imamo! Imamo biznismene - fabrikante, kojima bi na volšebno ostvarenom profitu sigurno pozavideli i mnogi fabrikanti na Zapadu. Na onom „trulom“ Zapadu, kako smo Zapad nekad po naređenju zvali. S tom razlikom, što ovi naši fabrikanti ni za živu glavu ne bi okusili svoj proizvod, tj. proizvod svoje sopstvene firme. Ni kap! Taman posla, vode ljudi računa o svom zdravlju.

Ipak, mora da je tamo kod njih sve u redu. Uredne poslovne knjige, uredno poslovno partnerstvo, čista proizvodna tehnologija, sve O. K.! Otkud to znam? Ne znam, ali nisam valjda lud da sumnjam u – Državu! Jer, svi znamo, kod naših fabrikanata zaista često svraćaju razni državni inspektori. I odlaze od njih uvek jako zadovoljni, prezadovoljni. U svakom smislu...

Marko Subotički

Ovaj tekst, u „Žigu“ je objavljen 8. travnja prošle godine, u broju 20. Iako je bez konkretnosti, sada ga prenosimo zbog aktualnosti, ali i da ukažemo na činjenicu kako danas mnogi pišu i objavljuju kartice i kartice teksta o nečasnim i sumnjivim radnjama nekih, „videnijih“ predstavnika subotičke „alko-mafije“, a do jučer ih nisu zamjećivali na taj način. Možda zato što su ti isti financirali neke, čak i njihove listove, bili mecene, izbavitelji nogometnih klubova, lokal-patriotski domaćini sumnjivih prolaznika Subotice... A danas je lako imati hrabrosti... Međutim, fenomen nas je naknadne pameti, pisanja o post factum stvarima – osobito o onima koje netko odobri – upravo i doveo do svih naših, ne samo novinarskih, sramnih posrtanja.

Uredništvo „Žiga“

Aforizmi

– Sudovi su naš ponos: to su prave palače.

– Zoran je za Slobodana Vuk.

– U Srbiji cyjeta parlamentari-zam: paralelno rade dva parlamenta.

– Na meti države nalaze se name-ti.

– Ustav nam je idealan, samo nije za naš narod.

– Iz škole je izbačen Marx, pitanje je što je s kapitalom?

– Mitovi su nam prošlost, a svakodnevnica mitomanija.

– Između učenika i staraca i nema neke razlike, jedino starci ne idu u školu.

– Za učenike nisu problem pitanja nego odgovori.

– Odrasli, ako sebe želite bolje upoznati, bavite se svojom djecom.

Dujo Runje

Sajam dviju privreda

Potvrda uspješne suradnje

U ponedjeljak, 15. travnja, u subotičkoj je Dvorani sportova otvoren prvi međunarodni sajam privrednika i poduzetnika pod nazivom „International Expo '96“. Ovu uspješnu manifestaciju organizirali su privatno poduzeće iz Subotice „Magnotron“ Skupština općine Subotica i kecskemétsk Fond za unapređenje poduzetništva. Sajam je otvorio dopredsjednik republičke Vlade Svetozar Krstić u nazočnosti velikog broja visokih mađarskih državnih dužnosnika predstavnika lokalne samouprave i privrednika dviju zemalja. Izlagalo je preko 100 tvrtki i privatnika iz Mađarske i Jugoslavije a tijekom trodnevnog trajanja, održan je okrugli stol na temu „Unapređenje suradnje između privrede Jugoslavije i Mađarske“, te niz stručnih razgovora i mogućnostima osnivanja mješovitih poduzeća, o bankarskim poslovima i platnom prometu.

(Ij. k.)

Servis bele tehnike **FREON** ❄️❄️❄️

024 22 918

vi. Gabrić Grgo

Nikola Kipandić 10

stan: Paznska 11 (22 455)

Sabotika

Miris jednog Subotičanina

U prošlom broju „Žiga” prenijeli smo interview Zlatka Romića sa Ivanom Poljačevićem iz „Nezavisnog”, broj 164, nasloven „Autokratija na putu malom parlamentu”.

U povodu istog intervjua nalazimo dva samo oprečna teksta po sadržaju nego i radikalna pristupa istom problemu, koje eklatantno govore o različitom poimanju Vojvodine kao multisredine, nacije, demokracije, mirisa i ostalog.

Možemo samo nagađati kako bi potpisnik KV Subotičanin, sudeći po mirisu teksta, reagirao, da je interview pročitao u „Žigu”, s obzirom da smo dvotjednik, a ne dnevnik, i da mjesec pišemo travanj, srbanj, lipanj itd.

U prvom tekstu s nadnaslovom „Glas podrške” u antrifileu čitamo: „Trebalo bi podržati inicijativu za formiranje Hrvatskog narodnog vijeća jer je to u interesu našega demokratizacije, uspostave tolerancije među ljudima i narodima, te ukupnog prosperiteta SRJ.” Tekst potpisuje gospodin Ratko Bubalo, Srbin iz Hrvatske, sja u statusu izbjeglice u Novom Sadu. Čovjek piše iz ljudskih pobuda, upozorava na moguće posljedice i iskustveno ukazuje na uzroke elementarnog nepoznavanja elementarnih stvari. Tekst napisan argumentirano s pozivom na dijalog.

Drugi tekst pod rubrikom „Reagovanja” naslovom „Realnije gospodo...” doslovice piše: „Šta se proseravate? (Ili vi ili Poljačević?) lično poznajem dotičnog i tvrdim da je ceo intervju ili novinarsko sranje Zlatka Romića, ili prava slika novoprobđenih i lažnih nacionalnih osećanja Poljačevića.” Iz ovoga ništa nije jasno, sem da potpisani tekstopisac po struci kvalificirani sociolog. Jer činjenica da netko nekoga osobno poznaje ne daje mu pravo da smrdi. I da se potpisuje sa H. S. P. Tekst završava: „ustite ljude da budu ono što hoće, dokle će svinju ljubiti u dupe, samo zato što ne srpska.” Sam tekst determiniran citatima H. S. P. ima miris dreka, što ne čudi. Obično je što je potpisan onako kako vjeda dotični shvata jednakost jednakih pa adresira kao Hrvoje Srbić-Pišta KV Subotičanin. Eto što od ljudi „ispadne” kad ih ustite da budu ono što sami hoće. Tekst miris.

Tako H. S. P. KV Subotičanin doživljava Vojvodinu. A o političkom mirisu Velikog Beograda, primjerice, možda bi mu gospodin Batalo i druge nesretne izbjeglice mogli pičati danima. Samo ako Vojvodinu doživljavamo kao narod manjina (Srba, Madara, Rumunja, Roma, Slovaka, Hrvata i stalih) možemo govoriti o civilnoj opciji Vojvodine u njenoj budućnosti. U protivnom, imat ćemo mnogo hrvojasrbićapištala i mrzitelja.

I odakle to, Hrvoje Srbiću-Pišta, da se prbljivanje Bunjevaca zove pohrvaćivanje?

Vojislav Sekelj

Sto godina samoće plakata u Subotici

Dokument prošlog

U svojoj osnovnoj funkciji plakat je „predmet” koji informaciju pretvara u poruku-poziv-upozorenje, s ciljem da konkretnu pojavu ili događaj, zadan trenutkom, kroz komunikacijski kod sačuva kao dokument u bitno različitoj formi (od sadržaja). Te ga i na taj način „otrgne” od zaborava. Od samoće zalepljene na zid, ogradu, ili reklamni stub, kako je to predviđeno „Statutom o izlaganju plakata” na „sednici Gradskog predništva 11.-12. juna 1891. godine” u Subotici. Time je vrijeme dobošara prošlo.

Uvjerili smo se u ovona izložbi „Sto godina plakata 1848 – 1948” postavljenoj u Gradskom muzeju. Ovu tematsku izložbu plakata postavio je kustos muzeja Mirko Grlica.

Za ovovremnog posjetitelja izložba predstavlja dragocjeni segment minulih sto godina plakiranja bogatog kulturnog, sportskog, društvenog, političkog i privrednog života našeg grada.

„Valja napomenuti da prvi evidentirani podaci o prikupljenim plakatima u Muzeju potiču iz 1956. godine. Međutim, zbirka je obogaćena otkupom materijala 1962. godine od dr. Jose Šokčića, bivšeg publiciste iz Subotice koji je, za života prikupljao plakate više decenija. Daljim radom Muzeja na prikupljanju do naših dana stvorena je zbirka plakata koja broji više hiljada komada muzejskih predmeta i predstavlja pravu „riznicu znanja” (kako je to naznačio dr. Josip Šokčić u svojoj ponudi-pismu Gradskom muzeju Subotica iz 1962. godine).” Predgovor katalogu za ovu izložbu mr. Milke Mikuske.

Vrijedno je napomenuti da je dr. Josip Šokčić pridavao značaj plakatu kao dokumentu, te u svom pismu obraćajući se Muzeju piše: „Zbirku sam držao odvojenu u posebnoj kući, koju sam sagradio pre 25 godina radi toga, tako da su sve zdrave i kompletne”. Stoga ova izložba, pored muzeološke komponente, pretendira da u neku ruku bude omaž Josip Šokčiću.

Mi ihu možemo reći veliko hvala! A Subotičani kroz stotinu izloženih eksponata imaju priliku doživjeti dah prošlog vremena.

Izložbu je otvorio gospodin Zoltán Sifflis 10. travnja 1996. godine.

(v. s.)

Promocija „Povelja...” u Novom Sadu

Aktualnost statusa grada

U organizaciji Katedre Advokatske komore Vojvodine, 4. travnja je novosadskoj publici predstavljena knjiga mr. Slavena Bačića „Povelje slobodnih kraljevskih gradova Novog Sada, Sombora i Subotice” u okviru šireg razgovora na temu „O pravnom statusu grada Novog Sada”.

U prepunoj Svečanoj dvorani Komore (mahom su bili sveučilišni profesori i ugledni javni radnici), o knjizi i temi tribine su govorili, pored autora, dr. Ranko Končar, profesor povijesti na novosadskom Sveučilištu, novinar i publicist Dimitrije Boarov, te dr. Slobodan Beljanski, ugledni novosadski odvjetnik.

Uvodničar dr. Končar predstavio je povijesna i civilizacijska kretanja doba u kome se javlja težnja stanovnika ova tri grada Bačbodroške županije za dobivanjem statusa slobodnog kraljevskog grada nakon ukinuća Vojne krajine (kraj feudalizma, refleksi prosvjetiteljstva, reforme carice Marije Terezije, nasuprot centralizaciji monarhije pokreti za slobodu gradova i varošica...).

Kao glavne posljedice dobivanja ovoga statusa za Novi Sad, Sombor i Suboticu Končar je naveo njihov postupni ekonomski razvoj, razmjerno visok stupanj autonomije ili samostalnosti, te vrlo značajnu činjenicu o paritetnom participiranju svih etničkih skupina u vlasti grada. Stoga je završio zaključkom da je „ideja tolerancije na ovim prostorima izvorna – nešto što je steklo oblik tradicije”!

Drugi govornik, Dimitrije Boarov je kratkim crtama skicirao politički ambijent u kojemu se javlja pokret elibertacije u Novom Sadu, te, uz navođenje niz primjera, ukazao na činjenicu da se vlast u Novom Sadu nije držala načela jednakosti u paritetnoj participaciji u vlasti „srpske većine i rimokatoličke manjine”. Slobodan se Beljanski, pak, osvrnuo na aktualne reference između ondašnjeg i sadašnjeg statusa grada Novoga Sada i ustvrdio da je njegov status grada danas „neodređen i potivrečan” budući do danas nisu sprovedene neke odredbe iz Zakona o teritorijalnoj organizaciji Republike Srbije i lokalnoj samoupravi iz 1992. godine, a prije svega ona koja kazuje da se moraju formirati općine na teritoriju grada. Zato, kako je rekao, status grada Novoga Sada „visi u vazduhu” za razliku od Beograda i Niša koji uistinu to i jesu.

Slaven Bačić je ukratko izložio sadržaj knjige, te upoznao nazočne s onim što jest institucija slobodnog kraljevskog grada, kao i tome kakva su mu bila prava, ali i obveze. Kratka diskusija koja je uslijedila završena je pitanjem jednog gosta: koliko danas vrijedi 80.000 forinti, za koliko su Novosadani otkupili status slobodnog kraljevskog grada daleke 1748? Kazuje li to dovoljno o aktualnosti ovoga problema?

(t. ž.)

Preneseni interview: „Feral Tribune”, 1. travnja 1996.: Václav Havel, predsjednik Češke Republike

SAMO SAM SLUČAJNO ČEH

Václav Havel rođen je 1936. godine u vrlo imućnoj praškoj obitelji – stric i otac vlasnici su poznatih filmskih studija Barandov. Komunistička vlast oduzima im imovinu, a mladom Havelu zabranjuje studij. On, međutim, radi kao šegrt i upisuje izvanredni studij scenskih umjetnosti. Rano se počinje družiti s piscima koji su u nemilosti komunističke vlasti, a 1963. godine postaje poznat po svojoj komediji „Vrtna svečanost”. Bavi se teatropsurdama i piše drame „Izvještaj”, „Otežana mogućnost koncentracije”, „Audijencija”, „Protest” i mnoge druge. Zbog sudjelovanja u Praškom proljeću nakon ulaska ruskih trupa u Čehoslovačku 1968. godine Havel je zarobljen kao pisac, ali postaje najpoznatiji češki disident. Godine 1975. piše glasovito pismo Gustavu Husáku, predsjedniku Čehoslovačke, koje prerasta u politički esej. Pokretač je i antikomunističke povelje 77, hapšen je, zatvaran, i u zatvoru je proveo pet godina. Zadnji put je uhapšen 1989., a krajem iste godine izabran je za predsjednika Čehoslovačke Republike.

Predsjednik Češke Republike Václav Havel svoje goste dočekuje u predsjedničkoj zgradi smještenoj u srcu povijesnih Hradčana, nekadašnjem obitavalištu čeških kraljeva, pisaca, filozofa i umjetnika. S prozora svojega ureda Havel „drži na oku” Hradčane, Karlov most, katedralu... Ali to je tek prvi dojam, jer je predvorje „predsjedničkih dvora” vidjelo i bolje dane. Tu posjetitelja dočekuju samo dvojica „hradni policajci” (gradski policajci), nema nabildane Rey Ban ekipe s „prliju-prliju” napravicama, a na uskoj drvenoj porti zalijepljen je običan bijeli papir s natpison: „Ured predsjednika Republike”.

Sklerotični režim

Toga dana Havel se imao susresti s poviješću – s britanskom kraljicom Elizabetom. I on sam bez sumnje je postao dio češke povijesti, no unatoč tome, kao i činjenici da potječe iz jedne od najbogatijih čeških obitelji, češki se predsjednik ne ponaša nimalo „povijes(t)no”. Možda mi se zato i nije činilo da pred sobom imam jednog značajnog državnika, već samo Havela – pisca, koji kao da bi radije bio na nekom drugom, jednostavnijem mjestu. Valjda se zato i osmijehnuo na moje prvo pitanje: da li mu, kao predsjedniku države, nedostaje ona sloboda što ju je imao kao običan čovjek, pisac, čak i kao zatvorenik?

– Pa, kao čovjek koji obavlja ovu dužnost moram se izražavati malo drukčije nego što bih to činio kao nezavisni pisac. Pritom mislim kako moram rabiti više diplomatskih formulacija, baratati riječima opreznije, ali to nipošto ne znači da moram lagati. I dalje govorim ono što mislim, kao što sam uostalom to činio i prije. Moja se diplomatskičnost više odnosi na formu mog nastupa, ponašanja, govorenja i pisanja nego na samu bit stvari. Jer, znate, ako bi se to moralo odnositi i na samu bit stvari, ne bih mogao obavljati ovu dužnost.

Ne biste mogli biti predsjednik?

– Ne.

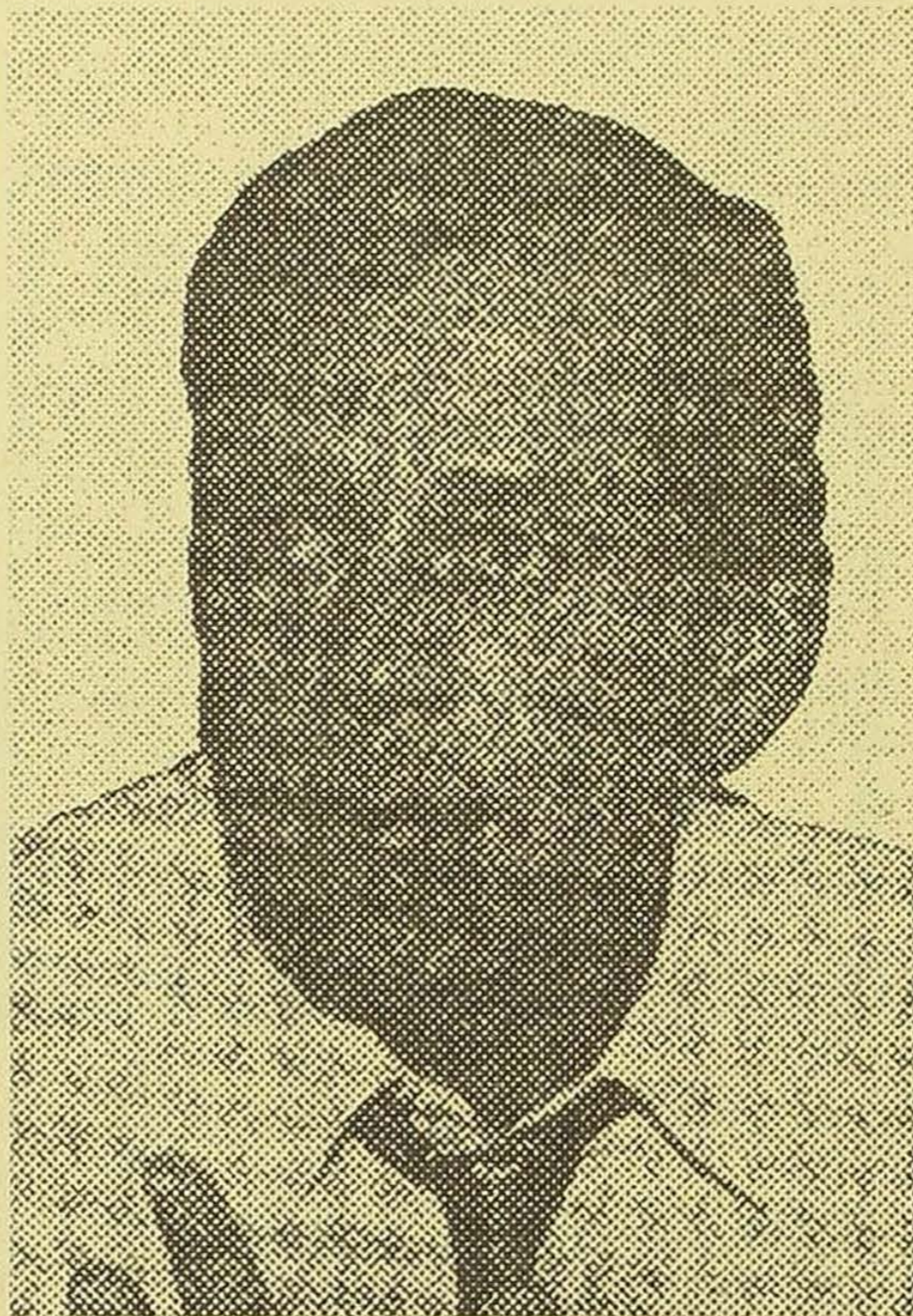
Stječe se dojam da Češka lakše od drugih prolazi fazu postkomunizma. U čemu je tajna i što je bilo presudno?

– Mislim da tomu ima više razloga, a jedan je svakako taj što smo bili demokratska zemlja još prije Drugoga svjetskog rata,

jedan od rijetkih u našem regionu, a demokratske tradicije imamo i iz još ranijih vremena. Bili smo i gospodarski razvijena država, usporediva s Francuskom, Njemačkom ili Austrijom. Usto, u Češkoj odvijek postoji određeni potencijal građanskog ponosa, a ne manjka ni poduzetničkog duha. Još jedan od odgovora na vaše pitanje krije se sigurno i u tome da smo mi imali prilično sklerotičnu i konzervativnu komunističku vlast.

Dakle i „bezopasniju” od onih u drugim istočnoevropskim državama?

– Zahvaljujući ruskoj okupaciji 1968. godine, na vlast su u Čehoslovačkoj došli despotički političari, svi ostali su istjerani. Tako se komunistički režim sam po sebi toliko diskreditirao da ovdje uopće nisu dolazili u obzir neke međufaze, u obliku perestrojke, na primjer. Riješili smo se komunizma i gotovo na zelenoj livadi počeli s

Václav Havel

rekonstrukcijom normalne demokracije i, naravno, tržišne privrede.

Birtije i ratišta

I vi ste se borili protiv komunizma, ali ste se onda mirno razišli od Slovačke. Zašto takvo što nije bilo moguće u Jugoslaviji? Bi li miran razlaz možda bio moguć da su na vlast u Srbiji i Hrvatskoj došli neki drugi ljudi?

– Mislim da ima na desetak razloga zbog kojih smo se mi – Češka i Slovačka – podijelili na miran način, za razliku od Jugoslavije. Mogli bismo početi s usporedbom nas ovdje i tradicionalno temperamentnijih balkanskih naroda. Mi smo, naime, više onako susjedski, žovijalni tipovi, koji svoje eventualne sporove radije rješavaju u birtiji nad čašom piva nego na ratištu. Nadalje, između Čeha i Slovaka – za razliku, primjerice, od odnosa između Srba i Hrvata – nikada u prošlosti nije došlo ni do kakvog sukoba, ni do kakve napetosti, čak ni do običnih sporova. Osim toga, a što je posebno važno, između Slovačke i Češke postoji sasvim jasna teritorijalna granica. Dakle, nije bilo nikakvih problema s određivanjem državnih granica, što je inače jedan od uobičajenih

povoda za većinu ratova – želja za promjenom granica. I na koncu, nemojte zaboraviti da smo imali nešto drukčije političke reprezentacije od onih u nekim državama bivše Jugoslavije u trenutku njezina raspada.

Slovite za čovjeka koji se grozi nacionalističkih i etnički čistih država, a identifikaciju s nacijom nazivate „jeftinim modelom”, jer, kažete, „da bi bio samo Čeh, ne treba ti ništa drugo – ni pameti ni poštenja”?

– Ne radi se o tome da ja mrzim zemlju ili narode koji svoju nacionalnost osjećaju i spremni su se za nju boriti čak i s oružjem u ruci, jer ja jednostavno nisam u stanju mrziti. Mogu biti protiv, ne slagati se, osuđivati ili se javno suprotstaviti. Dakle, ne slažem se s takvim idejama, ali moram biti precizan i naglasiti kako pritom ne mislim na narode i države, nego na vrlo konkretne osobe koje nacionalne strasti sustavno bude u ljudima. Jačaju ih i napokon fanatiziraju svoje sugrađane da bi ih tako zapravo tjerovali u međunacionalne sukobe.

Gdje je razlika između „pristojnog” nacionalnog osjećaja i nacionalizma koji negira svaki tuđi identitet?

– Ja poštujem nacionalnu pripadnost, samosvojnost, jer je to naprosto jedan od komponenata svakog od nas. Kao što smo pripadnici svoje obitelji, crkve, neke političke stranke, svoga mjesta ili duhovne zajednice, kruga prijatelja, kao što pripadam svojoj općini, regiji, tako smo i dio svojeg naroda, pa, na koncu, i članovi ugodnog evropskog civilizacijskog kruga. To su različite razine našeg identiteta, među kojima je važna i razina nacionalne pripadnosti.

Gdje počinje opasnost?

– Ako se nacionalna pripadnost uzdigne iznad svih ostalih naših identiteta i ako za sebe smatram najvažnijim to što sam Čeh ako sve radim samo u ime toga, onda to počinje bivati nacionalizam. Taj je uvijek opasan, jer nužno provocira druge nacionalizme. Moje je uvjerenje da se ljudi određuju kroz svoje različitosti, a ne kroz ono što ih spaja. Negiranje tih različitosti uvijek je početak nesreće.

Promjena barjaka

Ne smatrate, dakle, da se u vašoj nacionalnoj pripadnosti iscrpljuju sve vaše ostale identifikacije – čovjeka, pisca, Evropljanina?

– Znače, to što sam Čeh samo je pu slučaj. Mogao sam se jednako tako roditi kao Argentinac. To nije nikakva zasluga.

Dijeli li to mišljenje i većina vaših sugrađana? Ima li Češka danas problema tvrdokornim nacionalistima?

– I kod nas se pojavljuju populistički magozi koji gude na nekim nacionalnim žicama, ali čini mi se da to ovdje nije ozbiljna opasnost i da su to uglavnom marginalne političke snage ili marginalne pojave u javnom životu.

U mnogim zemljama bivše Jugoslavije nacionalistička je ideologija naslijedila komunističku, nakon jednog totalitarnog prijetni uspostava drugoga?

– Malo bih dvojio oko toga da baš s postjugoslavenske države stavim u istu vreću i da nedvosmisleno tvrdim kako su s one komunistički kolektivizam zamijenili

acionalnim. No u pravu ste ako mislite na neke političare i neke političke snage na tom prostoru. To se ipak ne odnosi na sve zemlje bivše Jugoslavije. Ni za jednu od tih zemalja ne može se reći da u njoj vlada otpuni diktatorski režim. Svagdje ćemo, većom, naći neku opoziciju, neke nezavisne govine, ali to još uvijek, naravno, nisu osobito razvijene i čvrsto ukorijenjene demokracije. Vi razumijete da želim biti pomalo prezan u tim opcijama. Premda, priznajem, vidjeli smo kako upravo onaj koji je avikao na kolektivizam komunističkoga tipa i na autoritativni način vladanja, i koji je taj kolektivizam i sam omogućavao, u trenutku kada je komunistički barjak izišao iz mode brzo prihvatio onaj drugi – koji mu je bio pri ruci – barjak nacionalnog. No, kao što znate, to nije pojava samo u zemljama bivše Jugoslavije, nego i u nizu drugih zemalja, uključujući i neke republike nekadašnjeg Sovjetskog Saveza.

Kult države

S jedne strane, u današnjoj Evropi jača ideja regija, a s druge strane nacionalnih država. Koliko su te ideje međusobno u koliziji? Mislite li da je nacionalna država najprirodniji oblik političkog organiziranja?

– Smatram da nacionalnu samosvojnost, nacionalni osjećaj i tradiciju treba primjerno oštivati, no ipak mi se čini da svijet polako prevladava ideju države zasnovane na striktno nacionalnom principu. Ulazimo u eru multikulturalnosti, pojačanog značenja građanina, ljudskih prava, demokracije, miloljubive koegzistencije ljudi različitih etniciteta. Pred nama je vrijeme integracija međudržavnih struktura, pa stoga na ideju nacionalne države ne gledam kao na nekog idealnog kumira. Ona to ne smije biti, posebno ne ovdje, u Srednjoj Evropi, gdje su nacije toliko izmiješane da svagdje postoje neke manjine, a u njima opet druge manjine. Zato mislim da je zamisao čistih nacionalnih država apsurdna na prostoru Srednje Evrope, jer onda bi tu moralo biti čak oko 50 država.

Kakvom vidite ulogu intelektualaca, pisaca, u događajima na prostoru bivše Jugoslavije? Imaju li intelektualci pravo na uticaj u takvim vremenima?

– Za mene je pisac čovjek koji pokušava reflektirati svijet u širem smislu, oslobođen konkretnih interesa vlasti, za razliku od političara. Poznat je javnosti zahvaljujući svojem radu i kao takav snosi specifičan vid odgovornosti. Njegov bi glas trebalo slušati i zato smatram da intelektualci ne smiju ćutati. Oni moraju progovoriti naročito u današnjem svijetu i biti svjesni svoje izuzetne javne odgovornosti. Takve bi glasove javno trebalo slušati.

Vjerojatno vam je poznato da hrvatski predsjednik Tuđman mnoge svoje političke oponente, mahom intelektualce i novinare, proglašava državnim neprijateljima. Kako vi stojite sa svojim „unutrašnjim neprijateljima“?

– Gospodin predsjednik Tuđman vjerojatno nije jedini političar koji ne voli da nezavisni intelektualci imaju drukčije mišljenje od njega. S time se susrećemo i kod nekih političara u stabiliziranim demokracijama. Smatram to prilično kratkovidim političkim stavom, jer političar naprotiv, treba načuljenih ušiju slušati baš one koji ga kvalificirano kritiziraju, budući da je to u njegovu vlastitu interesu. Što se pak tiče njihovih „državnih neprijatelja“, mislim da

Iz penzionerske beležnice Priznajem, ja sam – lud!

Kategorički tvrdim – moj narod je jedan lud narod, lud sto posto! Mislim, moj narod penzionerski.

Zašto to tvrdim?
Polako, malo strpljenja. Jesmo li mi – kao što je to slučaj u celom belom svetu – četrdesetak godina od plata odvajali bogme pristojne novce, kako bi pristojno proživeli naše penzionerske dane? Jesmo. Jesmo li te novce poverili na čuvanje – NJIMA? Jesmo. A jesu li ONI (ONI ili OVI, to su jedni isti), jesu li ONI sačuvali nama naše novce? Nisu!

Nisu. ONI su naše novce proćerdali. Sad, dal' su te novce propili, prokockali, dali na ženske ili na nešto drugo, ne znam. Uglavnom, naših novaca nema. Zapravo, ima nešto, tj. vraćaju nam s vremena na vreme tek toliko da opstanemo. Jer, znaju ONI, bez nas – nakon onog psihijatrijskog tretmana i obrade – bez našeg opstanka biološkog, nema ni njihovog opstanka – političkog.

Kakovog tretmana? Pa, videli ONI da se mi penzioneri nešto mrštimo. Sumnjivo NJIMA bilo što smo sumnjičavi, pa se dosetili, i – sproveli nad nama jedan monstruozi psihijatrijski (TV) tretman, posle kojeg smo im – sve poverovali! Poverovali smo im da ONI – zbog naših penzija, ali i svega ostalog – ama baš ništa nisu krivi, nego je kriv tamo neki pokvareni (ceo) svet, poverovali smo

veći ili manji djelić „neprijatelja domovine“ nosi svaki građanin u sebi, ali samo u vidu svojih loših ljudskih osobina.

I ja sam građanin

U Hrvatskoj je ovih dana donesen zakon koji predsjednika države štiti od uvreda ili verbalnih napada u novinama, i koji čak predviđa i zatvorske kazne za novinare. Jeste li i vi zaštićeni na sličan način i koristite li se tim pravom?

– Mislim da treba ravnopravno zaštititi čast i dostojanstvo svih građana i da šef države ne treba biti posebno i više zaštićen. I u nas, doduše, postoji jedan zakonski paragraf kojim se posebno zaštićuje predsjednik. Moram reći da ja osobno nisam veliki prijatelj toga članka. Naravno, mislim da ne treba nikoga vrijeđati, niti lagati i ogovarati, ali takve sitnice treba rješavati na temelju drugih članaka kaznenog zakona koji vrijedi za sve građane.

Kakva su opća vaša iskustva s češkim medijima? Kritizirate li ih javno, svađate li se s novinarima?

– Poznato je iskustvo da se političarima ne isplati naročito kritizirati medije. Čak se i mediji koji su međusobna konkurencija i koji su zavedeni brzo solidariziraju protiv političara koji je kritizirao jednog od njih. Zato ja iz tih sasvim praktičnih, razloga izbjegavam kritizirati novine i novinare, premda često mislim svoje o tome što pišu. Ali to ostavljam za samoga sebe, prešućujem. Naravno, u trenutku kada mediji izgovore otvorenu laž moram se ograditi od toga, tu se ništa ne može. Uostalom, i ja sam građanin kao i svi drugi: zašto da imam ograničena građanska prava u smislu da može postojati neka skupina ljudi koju ja ne bih smio kritizirati?!

Heni Erceg

da je za sve nas jedino u NJIMA naš spas! I, zar onda nismo lud narod? Doduše, nismo sami, isti je slučaj – što se rezultata onog tretmana tiče – i sa onima koji još nisu penzioneri.

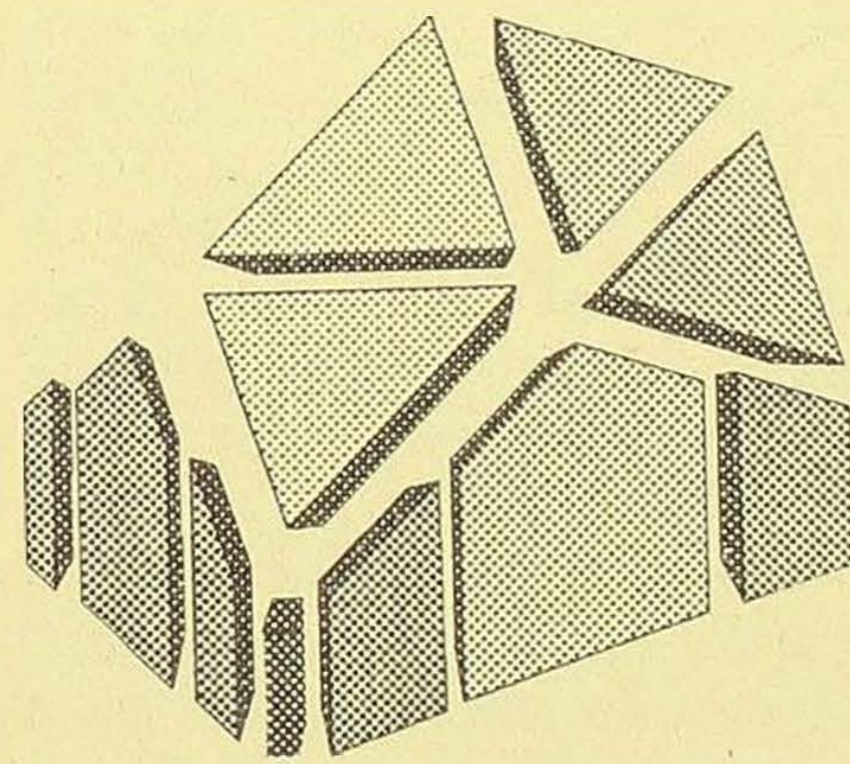
Znam, nešto vam nije jasno. Sigurno se pitate, kako to da ja kao punopravni pripadnik tog ludog penzionerskog naroda – dakle isto lud – kako to da sada razmišljam prilično bistro i sabrano? Da li je to ludilo mene možda mimoišlo? Nije. Nema greške, ja sam zaista lud! Jesam. Samo...

U medicini je poznat slučaj da, kod nekih vrsta ludila (baš kao što je ovo naše), sa vremena na vreme nastupaju takozvani – svetli trenuci, *lucida intervalla* – rekli bi medicinski stručnjaci. To su takvi trenuci u kojima se ludaci ponašaju skoro kao normalni ljudi. Baš kao što je sada moj slučaj. Ali, kod ludih, ti svetli i razumni trenuci su vrlo retki i kratko traju. Baš kao sada kod mene. Zato se i žurim da završim ovo pisanje, jer osećam kako me ludilo već hvata. Još samo da vas upozorim: onu rečenicu koju ćete pročitati sasvim na kraju ovog teksta (pod P. S.), tu rečenicu napisaću već kao sasvim uvrnutog uma, potpuno otkačen, kao skroz naskroz lud! Jer, normalan, to nikada ne bih učinio.

Marko Subotički

P. S.

Da, da – ONI su naš jedini spas, opet ću NJIMA dati svoj glas!

Stavaraoci, ipak, rade

PROJEKAT MONTAŽNE KUĆE

Uprkos našim skromnim mogućnostima, izolovanosti od sveta i svim ostalim neugodnostima života stručnjaci u svim oblastima rade ono što mogu.

Mr Ivan Hegediš, dipl.ing.arh. (inače „krivac“ za vizuelni izgled našega lista) i Tot Andraš, dipl.ing.grad. izradili su projekat modularnog sistema potpuno prefabrikovane drvene kuće. Novost je da je modul od 23m² uraden od talpi debljine 4 cm (to su nama dobro poznate „fosne“), da se na temelj montira u roku par sati, da može da se spaja više modula, da kuća raste sa mogućnostima i potrebama kao slaganje domina. Primena objekta je moguća za vrlo različite namene: vikendica, stambena kuća, kiosk, poslovni prostor...

Koliko saznajemo, u toku su pregovori sa dve firme za serijsku proizvodnju. Jedna je subotička, što samo može da raduje.

Kada se pojavi u izgradnji prvi ćemo izvestiti kakva je.

(s.v.)

Korak u treći milenij

Homo sapiens umro u cvijetu mladosti. S govornica svijeta održani nekrolózi. U hramovima odsluženi requiem.

Homo religiosus spava poput apostola u Getsemanskom vrtu.

Homo faber postao socijalni slučaj.

Homo ridens postao cinik.

Homo poeticus postao makro kiča.

Homo politicus otišao u prostituciju.

Homo ludens je u grču, a još se drži.

P. S.

Čovjek, kako to g o r k o zvuči!

Josip Temunović

Priopćenje „Banatskog foruma” u povodu usvajanja Prostornog plana Republike

Razorni akt namenjen pljački

Još jedan u nizu nerazumnih i nedomaćinskih postupaka neproaktivne i trapave vlasti prema sopstvenom narodu i državi u kojoj živimo.

Ovakav Prostorni plan je razorni akt, namenjen pre svega pljački preostalih resursa i novaca iz Banata i trajaće i završiti kao i svi megalomanski projekti iz prethodnih osam godina (Zajam za preporod Srbije, „brze pruge”, „Dafina” i „Jezda” itd.). Banatski forum je u svom biltenu br. 4 od decembra 1994. a i kasnije u više navrata upozoravao na nelogičnosti koje je sadržavao predlog plana, a posebno na bahato i besmisleno prekrjanje administrativnih granica Autonomne pokrajine Vojvodine ne poštujući pri tom istorijski, kulturni, ekonomski i geografski subjektivitet Vojvodine i Banata.

Smišljenim i tendencioznim informisanjem, tj. uskraćivanjem informacija o pravoj prirodi ovog akta i vlasti i državna sredstva informisanja, a dobrim delom i opozicione partije, dovode u zabludu građanstvo govoreći isključivo o investicijama, razvoju infrastrukture i sl. a namerno zanemarujući najvažniji segment plana, politički. Demografske projekcije predstavljene u delu koji govori o mogućnosti naseljavanja pojedinih regiona teže da namerno izmene etničku strukturu stanovništva Vojvodine određujući pojedine, gusto naseljene delove Vojvodine kao pogodne za nova naseljavanja, što po svim važećim međunarodnim kriterijumima predstavlja nasilni akt i kao takav je upamćen u skoroj prošlosti naroda koji ovde žive.

Zbog svega toga, kao i očigledne netolerantnosti i nedoslednosti u „ravnomernom razvoju” celog prostora Republike, izražavamo svoj najoštriji protest uz nadu da će sva demokratska javnost shvatiti da ovakve i slične akcije vlasti nikome ne donose korist, a naročito ako se uz to ruinira kolevka srpskog naroda sa ove strane Dunava.

Za Banatski forum
Dušan Gluvakov

Što je to depresija?

Osoba koja pati od depresije osjeća se kao da je na nekom veoma tamnom i usamljenom mjestu. Depresija se ne može miješati s osjećajem pukog jada osobe nezadovoljne s nekom situacijom. Depresivna osoba će često ponavljati: „Na dnu sam neke mračne jame očaja” ili „Zatvoren sam u nekom tunelu”.

Osjećaj gubitka i bezvoljnosti vode ljude ponekad u depresiju, isto kao i promjena posla ili mjesta boravka, kraj neke veze ili osjećaj neuspjeha zbog bilo kojeg razloga.

Ponekad se uzroci ovakvog stanja mogu naći u skrivenoj ljutnji ili osjećaju krivnje.

Simptomi

- rano buđenje (2 ili 3 sata ujutro) i nemogućnost da se ponovno zaspe,
- gubitak apetita,
- gubitak koncentracije,
- nedostatak potrebe komuniciranja s drugima,
- povlačenje u sebe, u svoj unutarnji svijet ispunjen strahovima, izolacija od drugih,
- slaba probava, glavobolje i različiti bolovi u tijelu,
- osjećaj „blokiranosti” i bespomoćnosti,
- trajan osjećaj fizičkog zamora,
- osjećaj da više ništa u životu nema i neće imati značenje.

Kako popustiti?

Ako se ustanove ovi simptomi depresije i depresivna osoba nije više u stanju voditi normalan život, zasigurno treba potražiti stručnu pomoć.

Često depresivna osoba neće biti u stanju poduzeti bilo što u smislu traženja pomoći za sebe. Zato oni koji su joj najbliži trebaju povesti računa da bi se pružila odgovarajuća pomoć i liječenje.

Ponekad simptomi depresije mogu biti i simptomi koji prate neke druge tjelesne bolesti.

Stoga je potrebno zatražiti pomoć liječnika što je moguće prije kako bi se mogli prepisati odgovarajući lijekovi, ako je to potrebno.

„Normalna” strana depresije

Može zvučati čudno da govorimo o depresiji kao o normalnom stanju.

U stvari, na nju se može gledati kao na bolan, ali neophodan period vremena koji mora proći da bi osoba mogla prihvatiti i shvatiti nešto što joj se dogodilo, a što ne želi.

Od depresije mogu patiti žene i muškarci svih životnih dobi, čak i djeca i omladina.

Neki više naginju depresiji od drugih i brže ih „savladaju” događaji. Drugi pak padaju u depresiju mnogo meseci ili godina nakon nesretnog događaja. Ponekad i oni koji nam se čine energični i jaki, iznenada doživljavaju depresivna stanja. U stvari, padanje u „crnu jamu” je nešto što se može svakom dogoditi.

Kada neka osoba pretrpi veliki gubitak, možda nekog svog voljenog, možda gubitak posla ili doma, često nailazi period „opiranja” kada se čini da se takova osoba dobro nosi sa životom.

Često se takova osoba bori da gurne ogromnu količinu bola, straha, ljutnje koju nosi u sebi. Naravno, bol koju nosi će prije ili poslije isplivati na površinu – i onda može nastupiti depresija. Takova osoba na kraju spoznaje svoju bol i tugu.

Do depresije mogu dovesti jaki, ali skriveni osjećaji povezanosti s događajima od prije mnogo godina, nešto iz vremena djetinjstva na primjer – ili uznemirujući događaji iz prošlosti koji se zakopao duboko u sebi, koji deprimirana osoba nije nikada mogla sagledati ili prihvatiti.

Nošenje velikog tereta tuge, straha, krivnje ili bola kroz život je nešto više od onoga što većina ljudi može podnijeti. Ovo posebno vrijedi kad je uzrok ovome svemu rat i raseljavanje.

Za vrijeme depresije, osobi treba pružiti stalnu pažnju, i pomoć s mnogo strpljenja i suosjećanja kako bi je ohrabрили da spozna, a možda i progovori o stvarima koje joj leže na duši.

Često je u ovakvom periodu potrebna stručna pomoć kako bi se depresivnoj osobi pomoglo da otkrije korijene svoje tuge.

Izlazak iz depresije

Postepeno, s vremenom i uz pomoć obitelji, prijatelja, liječnika i terapeuta, mrak će početi nestajati. Život će opet dobiti svoju vrijednost.

I dalje će biti važna sposobnost da se prihvati i podijeli duševna bol koja je izazvala depresiju. Čim osoba počne otvoreno izražavati svoje konflikte, misli i osjeća s kojim se borila, to znači da je bujanje njenih osjećaja i spoznaje započelo.

Postepeno, novo shvatanje o tome kako se uhvatiti u koštac sa životom i problemima, kako starim tako i novim, mora se javiti. Možda će se stvari koje su nekad biti problemi moći bolje razumjeti i možda će se sve to moći razumjeti u svjetlu nove spoznaje.

Tada će se ponovo moći ići naprijed.

Nikada se ne smijemo sramiti svoje depresije. Ona se može javiti u svakoga.

Spoznaja o stvarima koje nas najviše brinu i zastrašuju u skrivenim dubinama naše duše, veliki je dar. Tada mi možemo naučiti kako se mogu shvatiti i zaliječiti ona bolna područja strahova i mraka – i kako više nikada ne dozvoliti da ona ponovno ne zavladaju s nama.

Depresija može suočiti osobu s ovom spoznajom i tako je izvesti iz depresivnog stanja u sretniji i pozitivniji život.

Važno je razgovarati o svojim osjećanjima s osobama koje nas mogu razumjeti.

Marie Stopes, International

Upoznajemo Bibliju (I.)

Biblija je vjerojatno knjiga koja je imala najveći utjecaja na povijest čovječanstva. Svim je neizravnim utjecajima postavila temelj europske a time i moderne svjetske civilizacije. Stoga je ona, kako je napisao i poznati bibličar Bonaventura Duda u izdanju Biblije iz 1968. („Stvarnost”, Zagreb), „spomenik historije čovječanstva, jedna od najvažnijih knjiga, u kojoj je genij Hebreja na svoj način asimilirao i dalje obogatio razumijevanje i mudrost drevne Mezopotamije i Egipata, da je onda, obogaćena grčkim genijem po „Novom zavjetu” i daljnjem kršćanskom razmišljanju unese u tadašnji rimski svijet. Tako je ona ušla u temelj naše evropske kulture i civilizacije... Bez Biblije..., bez njezine povijesti, tematike i simbola ostaje nam nerazumljiva golemo bogatstvo evropska i domaća baština: književna, glazbena, kiparska i slikarska...”. Zato se je Urlištvu „Žiga” odlučilo da u nastavcima objavi preise jedan tekst od istog autora o ovoj knjizi.

Različiti stavovi prema Bibliji

Možda je za kojega svog čitatelja Sveto pismo o knjiga kao svaka druga, pod nekim drugim zanimljiva, pod drugim problematikom – više knjiga prošlosti nego sadašnjosti, a manje budućnosti. Vjernik može imati dojam da to sve već znađe, da je to toliko puta već čuo (i prečuo). Nije samo jedan koji se u Bibliji pravo ne snalazi, teže je razmije, pogotovo ako se s njom susreće kroz kratka čitanja u crkvi koji slučajni promatranik teže smješta u cjelinu Biblije. O tome već nekako postavljamo Bibliju kao problem; zauzimamo, dakle, neki obimbeni položaj; počinjemo apologetiku. A iše je najdublje uvjerenje – iako će uvijek biti biblijskih problema i problema oko Biblije – da Bibliju ne treba toliko braniti nego njom valja hraniti. Ona se čak zatvara pred onima koji joj pristupaju kao problemu otvara se onima koji u njoj traže živu hranu. I ovdje bi se moglo reći: „Gdne napuni dobrima, a bogate otpusti prane” (Lk 1,53).

Postavlja se stoga pitanje pravog pristupa Bibliji. Što je dakle Biblija ili Sveto pismo? Kako da joj se približimo, što u njoj da tražimo? Ne želimo nikome nametati stavove, većamo pozivamo na zajedničko razmatranje činjenica. Ipak, odmah u početku nastojimo predusresti nesporazume. Neki odijeli odmah zaokruženu, a opet vrlo kratak i sasvim razumljivu informaciju. Opino je da tko onda samo kod toga ostane, drugi opet očekuju školski priručnik ali ne izo umore ako podu tim putem.

Ovom napisu nemam namjeru da ponemko zaokruženo znanje o Bibliji, a opotovo ne želim poći putem školskog priručnika. Želim samo, na svoj način, dotaći nek – za me – značajnija pitanja o Bibliji. Ili je bolje, želim da stavimo Bibliju u središte svog zanimanja pa da o njoj započnemo razgovor koji nipošto ne kanimo ovdje završiti.

In memoriam

Tona Kujundžić (1914 – 1996)

Jedna neispjevana pjesma

Umrla je teta Tonka 3. travnja, a sahranjena je na Veliki petak (5. travnja). Simbolika? Da! Na Veliki petak je završen i njen Križni put dug već šest desetljeća (toliko boluje!). Završena je njena kalvarija. Položena je u grob istodobno kada se polaže i tijelo Isusa – Bogočovjeka, Sina Božjeg.

Pogrebne obrede je predvodio mons. Ivan Pénczes, subotički biskup. Od teta Tonke su se oprostili preč. Bela Stantić, generalni vikar Biskupije i prof. Bela Gabrić. Obojica su nadahnutim, biranim riječima narisali rad Tonin za procvat vjere i Crkve, za dobrobit njenog naroda, za njegov stalni prosperitet.

Tona je bila aktivna u svim vjerskim i narodnim udruženjima. Za njih se žrtvovala, davala svu svoju energiju, mladost, starost i – bolest. Taj rad je osjećala kao svoj neprekidnu, trajnu dužnost. Prošla je i preživjela teta Tonka sve treptaje, kolebanja ovog vremena i podneblja od dalekog Prvog svjetskog rata do današnjih dana. Pronalazila je ona svoje smirenje u vjeri, u Bogu:

„Za tu patnju, za to umiranje,

Daj mi, Bože, vječno uživanje”

(Pjesma „Bolest”)

Tvrdo vjerujem da joj je Bog to već dodijelio!

U oproštajnim govorima čule su se riječi da je teta Tonka ušla u povijest svoga grada, vjere, naroda. Sada i počinje proučavanje njenog doprinosa kulturi ovoga područja, ove plodne širine, crnih oranica, ove zemlje tako drage njoj a i svima nama. Tona je odživjela svoje stihove, što ih je stavljala kao motto pred svoje pjesme:

„Gospodine!

Predajem što imam,

Sve što šalješ, primam!”

Ne tako davno, prije nepune dvije godine (24. travnja 1994.) u povodu osamdesete obljetnice njenog rođenja održana je svečana akademija u crkvi Isusova Uskrsnuća. Održao sam predavanje pod naslovom „Tihi život u sjeni katedrale”. Naime, sav njen samoprijegoran rad odvijao se u „sjeni katedrale”, pod pouzdanom rukom duhovnog vođe, biskupa Lajče Budanovića. Tonin život bio je potreban kao svijetao primjer drugima. Svoje predavanje sam završio riječima: „Sada neće naići na zapuštenu kapelicu sv. Elizabete. Neka ponovno krene polako ali sigurno. Treba i obnovljenoj Kapelici pjesma. Nadamo se”.

Riječi su ostale samo u nadi. Teta Tona je umrla. To je „jedna neispjevana pjesma”, koju spominjem u naslovu. Nisam ni slutio da će ovo predavanje biti neki moj nekrolog teta Tonki. Tako je, nažalost, ispalo! Ivo Prčić, mladi

Slaven Bačić: „Povelje slobodnih kraljevskih gradova...” (IV.)

Dijelovi Povelja – središnji i završni dio

2. Tekst (*corpus*) svake Povelje započinje arenga (*arenga*), pisana uobičajenim kitnjastim retorskim stilom.

U arengama se navode raznovrsni etički razlozi koji su uticali na izdavanje Povelja. Kraća moralna motivacija se u razmatranim Poveljama u suštini svodi na isticanje potrebe pravilnog upravljanja državom od strane vladara, na odgovarajući odnos vladara prema vernim podanicima i na značaj gradova za svako društvo i civilizaciju uopšte.

U opširnoj naraciji (*narratio*) svake Povelje nabrojani su različiti stvarni razlozi izdavanja Povelja, ali su oni manje- više isti. To su: molba žitelja grada, ranije vojne i druge zasluge (vrlo važan deo za političku istoriju ovih gradova, jer sadrži pouzdane istorijske podatke iz gradske prošlosti), otkupnina, te očekivane koristi za vladara, državu i podanike. (...)

Smisao izdavanja svake Povelje je izražen dispozicijom (*dispositio*) – dodeljivanjem statusa slobodnog kraljevskog grada:

„(...) Smatramo da naše mesto Szent Maria treba uzdići, imenovati i načiniti slobodnim kraljevskim gradom našeg najdražeg Kraljevstva Ugarskog i uvrstiti, primiti i upisati u broj, krug i red ostalih naših slobodnih kraljevskih gradova našeg rečenog Kraljevstva, ukinuvši mu dosadašnje ime trgovište Szent Maria, istom za ubuduće treba dati i dodeliti, od sada i ubuduće, uvek i za večita vremena, ime i naslov slobodni kraljevski grad Marija Tereziopolis” (...)

3. U posljednjem članu je smešten i završni deo Povelja (*eshatocollum*). Eshatokol se sastoji od datacije, navođenja svedoka i potpisa.

Datacijom (*datatio*) je određeno vreme i mesto donošenje Povelja. Geografski datum (*data topica*) je Beč. Vremenski datum (*data chronica*) je dvojak: kršćanska i carska era.

Novosadska povelja je izdata 1. februara 1748., osme godine vladavine Marije Terezije, a Somborska povelja, 17. februara 1749., devete godine od njenog krunisanja. Subotička povelja je doneta 22. januara 1779. godine, tridesetidevete godine vladanja Marije Terezije.

Posle datacija sledi navođenje većeg broja crkvenih i svetovnih velikodostojnika kao svečanih svedoka u obezbeđivanju verodostojnosti u slučaju osporavanja Povelje.

Eshatokol zaključuju potpisi (*subscriptiones*) kraljice i dvorskih službenika.

(nastavit će se)

Gemini - commerce
SUBOTICA, Lenjinov park 1/11, Telefoni: 51-093, 52-087

Veliki izbor:

ceramic pen, tehničke olovke, dvodelne i trodelne garniture, vodootporni markeri, signiri

Naš izbor

Na padini

Čini u kamenu i tvrdni u su-
zi

Zar sve je tako nisko u
čistom nebu

Lep li si puteni sarkofaže

Bolno razdiruća usta kame-
na!

Piti muškarca u tečnom
stanju

Drevna je žudnja ženke

A mrmorenja vode

Piramida oblaka.

Pjer Žan Žuv

Dr. Ranko Končar, „Opozicione
partije i autonomija Vojvodine
1929 – 1941”, Novi Sad, 1995.

Geneza autonomističkih pokreta (I.)

Knjiga dr. Ranka Končara „Opozicione partije i autonomija Vojvodine 1929 – 1941”, predstavlja prvi historiografski pokušaj cjelovitog prikaza političkih prilika u Pokrajini za razdoblje između dva svjetska rata. Autor se osobito bavi događajima i procesima u vrijeme od zavođenja diktature do početka rata u Jugoslaviji, kada su se javili istinski autonomistički pokreti. Premda bi se iz naslova dalo naslutiti da je pisac istraživao samo djelovanje opozicijskih stranaka, intencija mu je bila posve suprotna. I balansiranim prikazom aktivnosti svih političkih čimbenika, dakle i pozicije i opozicije, te „državotvornih” naroda i nacionalnih manjina, dr. Končar nas nenamjetljivo informira o političkim, ali i društvenim prilikama ne dopustivši si da bude arbitar.

Osnovni politički problem Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca (1918 – 1929), tj. Kraljevine Jugoslavije (1929 – 1941) bilo je ustavno pitanje i upravo su sukobi oko državno-pravnog uređenja zemlje određivali programsku usmjerenost i praktično-političku akciju stranaka i koalicija u Kraljevini, a samim time i u Vojvodini. „Vojvodansko pitanje” javilo se kao potraga za odgovorom na koji način riješiti državno-pravni položaj jedine povijesno neutemeljene pokrajine, koja se s obzirom na dotadašnji osebujan razvoj u okviru ugarskog administrativnog sustava drukčije razvijala od ostalih krajeva. Tu su se politički sukobile pristaše unitarističko-centralističkih s pristalicama federalističkih opcija.

Najraniji period zajedničke jugoslavenske države u prvobitnoj Vojvodini (Banat, Bačka i Baranja) obilježen je jedinstvenim nastupom južnih Slavena, prvenstveno zbog neutvrđenih granica nove države do potpisivanja Trianonskog mira, odnosno do razgraničenja s Mađarskom polovicom 1920. godine. Svakako je zajednički nastup Srba i Hrvata (Bunjevci i Šokci) bio uzrokovan činjenicom da su oni bili u manjini u odnosu na nejužnoslavenske narode Mađare,

Nijemce, Rumunje i dr., a ne izljevom „narodnog oduševljenja zbog ujedinjenja” sa Srbijom 25. studenoga 1918. godine i stvaranja Kraljevstva Srba, Hrvata i Slovenaca 1. prosinca 1918. godine, kako se to tada željelo predstaviti.

Razdoblje od druge polovice 1920. godine do sredine 20-ih godina obilježili su sukobi oko Vidovdanskog ustava iz 1921. godine kojim je favorizirana dinastija Karadorđević i velikosrpska hegemonija. To je vrijeme gotovo identičnog nastupa srbijanskih stranaka koje su bile najutjecajnije i u Vojvodini. Radikali i demokrati zalažu se za slaveniziranje i čvrsto povezivanje Vojvodine sa Srbijom. Stanovište razlike među njima očituju se u načinu rješavanja nacionalnog pitanja, jer se demokrati zalažu za integralno jugoslavenstvo, dok radikali snažnije ističu srpstvo.

S druge strane, Hrvati, u početku okupljeni oko Bunjevačko-šokačke stranke, a kasnije većinom oko Hrvatske seljačke stranke, zalažu se za autonomiju Vojvodine, mada ne tajе da bi je radije vidjeli podijeljenu između Srbije i Hrvatske. U biti, nacionalne podjele onemogućuju stvaranje zajedničke fronte Vojvodana protiv srbijanskog centralizma. Ekonomsko izrabljivanje, a osobito nesnošljiva poreska politika Beograda, izazvala je prva negodovanja. Grupa demokrata oko pančevačkog odvjetnika Duda Boškovića još 1920. godine ukazuje na neprimjerenu poresku opterećenost ovih krajeva (četiri puta veći porezi nego u Srbiji) što je dugoročno pretpostavljalo gospodarsko propadanje Vojvodine.

Podjela Demokratske stranke 1924. godine, na Davidovićeve „srbijanske” demokrate i Pribićevičeve „prečanske” samostalne demokrate bio je nukleus oko kojega se vremenom formirala „prečanska fronta”. Već 1925. godine grupa samostalnih demokrata ali i radikala i demokrata, te izvjestan broj Nijemaca, Mađara i Rumunja nastojalo je stvoriti „Samoupravnu stranku” koja je trebala štititi interese Vojvodine, ali je inicijativa propala jer je bila preuranjena.

Stvaranjem Seljačko-demokratske koalicije (SDK) 1927. godine koju su činile Hrvatska seljačka stranka i Samostalna demokratska stranka otvorena su vrata promociji pokreta za autonomiju Vojvodine, što je potvrđeno na plenarnoj sjednici SDK 1. kolovoza 1928. godine, kada je usvojena rezolucija o ustavnom preuređenju zemlje na federalnoj osnovi.

(nastavit će se)

Kalman Kuntić

Krležijana

Na rubu ludila

Gdje je taj i tko bi bio taj koji bi danas imao smionosti da izgovori sve što bi trebalo da se kaže bezobzirno istinito, do posljednje konzekvencije, bez obzira na posljedice, lijevo ili desno podjednako? Gdje su one historiografske škole koje bi bilo vrijedno proučiti i gdje su te studije ili knjige pomoću kojih bi čovjek mogao danas provjeriti svoje vlastite misli i poglede, da ne skrene s uma od logične pomisli, kako smo doista doputovali na kraj puta?

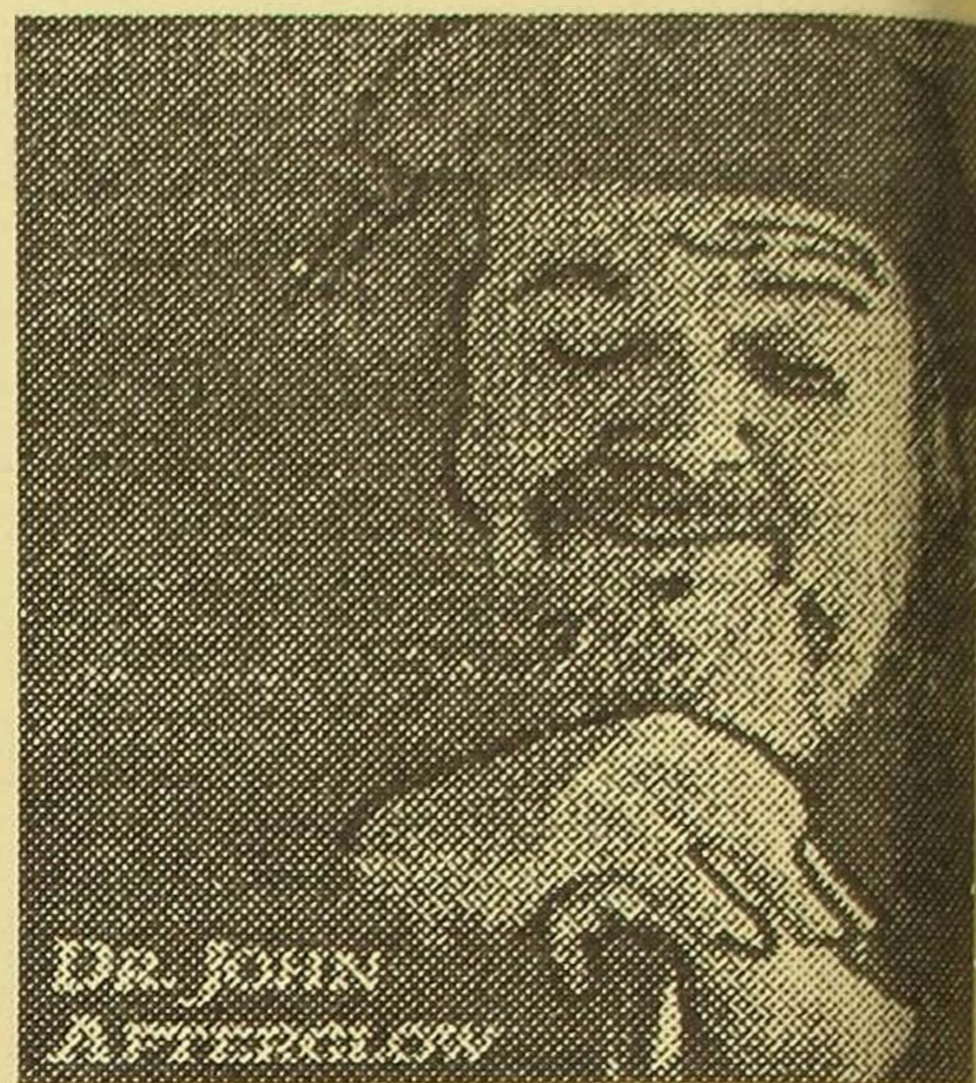
(Miroslav Krleža, 1940.)

Imenik rocka

„Dr Feeldoog” – iako su se javili u vreme dominacije „new – wave-a”, bili su, u suštini sjajan „kafanski rhythm and blues sastav” koji je svirao na način punk muzičara. Nakon odlaska gitariste Wilka Johnsona i snova pevača i usnog harmonikaša, Lee Brillea, prestaju da postoje.

Probrana diskografija:

- „Malpractice” (1975)
- „Stupidity” (1976)
- „Mad Man Blues” (1986)

Dr. John – legendarna ličnost progresivnog rocka, koji je u svojoj dugoj i blistavoj karijeri (profesionalac je od svoje devetogodine) pevača, kompozitora, aranžer, producenta i multiinstrumentalista (instrumenti s dirkama, gitara i udaraljke) u svom muziku upleo je sve jedinstvene elemente svog rodnog grada New Orleans blues, gospel, zydeco (muzika francuskih kolonista i meleza), soul, tex – mex, country i rhythm & blues. Uvek fasciniran magijom „Woodoo” kultom, sebe je prozvao „Night Tripperom”, i kraljem „Woodooa” („Night Tripper” se odnosi na parafrazu na ime „Beatlesa”: „Day Tripper”). I po izvesnog zatišja u njegovoj karijeri, tokom kraja 70-ih godina, dr. John ostaje jedan od najzaslužnijih ličnosti istorije rocka, koji u 90-im godinama karijera ponovo doživljava procvat.

Inače, pravo ime mu je Malcolm J. Mac Rebenack, a rođen je 20. novembra 1941. u New Orleansu.

Probrana diskografija:

- „Gris, Gris” (1968)
- „Babilon” (1968)
- „The Sun, Moon And Herbs” (1970)
- „Gumbo” (1972)
- „In The Right Place” (1972)
- „Desitively Boonaroo” (1972)
- „Plays” (1981)
- „Dr John Plays Mac Rebenack” (1981)
- „I Been Hoodoed” (1974)
- „Television” (1994)
- „Afterglow” (1995)

Robert Tilly

Hermelin

Modna kuća „Subotica”

Tel/fax: 024/42-4

Tel:024/23-866

Vaš književni leksikon:

Stevan Raičković (Neresnica, Srbija, 5. srpnja 1928.), pjesnik, esejist, akademik. Gimnazij završio u Subotici, gdje su mu otac i majka učitelji o osnovnoj školi kraj NK „Bačke”; studirao je književnost i jezik na Filozofskom fakultetu u Beogradu. Više od pet desetljeća je urednik najrenomiranijih časopisa u zemlji. Objavio više od 20 zbirki pjesama, 7 knjiga za djecu, nekoliko knjiga eseja i dvije knjige proze. Dobitnik je tako reći svih značajnijih književnih nagrada, među njima i Njegoševe.

U poslijeratnoj srpskoj poeziji, Stevan Raičković je nesumnjivo sinonim za intimnog lirara prvog reda. Prevodio je s ruskog, prepjevao Shakespearove „Sonete” itd. Piše također i za djecu. Prevoden je na mnoge europske i neeuropske jezike.

Prva pjesma S. Raičkovića – objavljena u istom broju „Hrvatske riječi” daleke 1945. godine – bila je povod za nemilu hajku na pjesnika i glasnog urednika lista Balinta Vujkova, pošto je označena kao „dekadentna”. Nekoliko godina kasnije, ušla je u prvu poratnu antologiju srpske ljubive poezije.

Ona je objavljivamo u cjelini; ovakvom je tiskana 1945.

Hajka nad zavejanim uspomenama

Prvi puta je kapao vosak
na suhih grana...

Prvi su već jeseni minule.
Oh, te tri jeseni –
i mračne vječnosti
u crminu su odlepršale.

U tebe nema... nema među nama...

Još jučer se žutjelo lišće u vrtu
na jabuka koje si sadio.

Oh, te si jabuke
kako nježno milovao
cvjetna, proljetna jutra.
U njih si strasno utkao
ve svoje djetinjaste radosti.
Dahor je njihov i danas pun
toplina tvojih snova.

U jutros sam zgrebla led
na prozorskom okna.
Još treći put mi je bjelilo vrta
kad sam umulo u zjenice.

U voj stari ljubimac – jablan
stao je gord.
Još za noć je ostario,
sasvim je sijed,
ostao je kupola od snijega.

U orgovan kraj plota
po treći put je procvao
kada si odlazio –
bijelom zavoju spava.

U lokori cvijeta
do jučer plavi
kada su bijele riže.

U ljetos su čokoti rudjeli
oput rubina.
Još jučer je iz jedrih zrna
kapala zgusnuta krv.
Danas su čokoti
mrtve bijele košnice.

U sine, kako su danas
navijane bjelinom
koje uspomene...

U lo na bjelini sniježnih snova
zakopava mladost tvoga tijela.
Opni snijeg od ruda tvoje krvi.

U nvena radost me je jutros pozdravila:
u ovi su tvoji
anas

u masi

– svijetla dijela jave!

Stevan Raičković, priredio: I. R.

Nova knjiga: mr. Josip Buljovčić,
„Filološki ogledi”

Vrijedna studija

Ovih dana u izdanju NIP „Subotičke novine” u ediciji Studije, pojavila se knjiga mr. Josipa Buljovčića, kao rezultat dugogodišnjeg istraživanja i rada autora.

Iz recenzije donosimo: U svom najobimnijem radu Udeo „Bunjevačkih i šokačkih novina” u razvitku pisanog jezika kod bačkih Bunjevaca u drugoj polovini XIX veka autor je dao iscrpnu filološku analizu lista i osvetlio njegovu kulturno-političku ulogu. Pojavu BSN omogućila je dugogodišnja književna aktivnost na slavonsko-ugarskom području, koja je bila bliska Bunjevcima... Veliki je značaj BSN u razvoju jezika na kojem će se stvarati književnost bačkih Hrvata. Piše recenzent mr. Marija Grasl.

Promocija knjige održat će se u Gradskoj biblioteci 26. travnja s početkom u 19 sati.

O djelu će govoriti, mr. Marija Grasl, mr. Ljubica Prčić i književnik Milovan Miković.

(k. c.)

Izložba slika

U četvrtak navečer otvorena je izložba slika u Likovnom susretu akademskog slikara **Nine Kusturiće**. Izložba je otvorena do 8. svibnja.

Novi katolički molitvenik**U duhu tradicije**

Ovih je dana iz tiska izašao katolički molitvenik i pjesmarica „Slava Božja” u izdanju Instituta „Ivan Antunović” iz Subotice. Premda nosi isti naziv kao i najčuveniji molitvenik među bačkim Hrvatima, kojega je napisao i izdao 1902. prvi biskup Bačke apostolske administrature **Lajčo Budanović**, ovaj je molitvenik sastavio vlč. **Stjepan Berečić**, župnik katedralne crkve sv. Terezije Aviljske u Subotici, ali, kako je autor i naglasio, „formatom i sadržajem ovaj molitvenik nastoji pratiti prvo izdanje „Slava Božje”. Od 570 strana nova „Slava Božja” pored katoličkih molitva, sakramenata, donosi i prikaz svetkovina i pobožnosti u crkvenoj godini, te štovanju svetaca na 399 strana, dok su na preostalim 150 strana donijete pjesme i šansone koje se ovdje pjevaju. Knjiga je grafički izvrsno uređena, tehnički je odlično izvedena. Kao takav, ovaj će molitvenik udovoljiti suvremenim potrebama svakog vjernika za obnašanje vjerske prakse. Ujedno, on pokazuje da Institut počinje ozbiljnije djelovati. Širi prikaz „Slava Božje” moći ćete pročitati u jednom od narednih brojeva „Žiga”.

(I. Ž.)

Promocija PČESINI izdanja**Duh zajedništva i vrijednost baštine**

Neuobičajenom, izuzetno zanimljivom, kolažnom promocijom tri knjige („Ej, salaši”, „Tija voda” i „Cigančica – srpske igre podvoje”), Subotičanima su predstavili dio svojega rada članovi Kulturno-istorijskog društva „Proleće na čenejskim salašima – PČESA” u petak navečer u čitaoni Gradske knjižnice. Kako je istaknuo voditelj promocije, tajnik PČESE prof. dr. Veselin Lazić, oni kao „vojvodansko putujuće pozorište” na bogati način kroz splet narodnog stvaralaštva naroda Vojvodine promoviraju u vojvodanskim gradovima ideje i projekte „PČESE. društva koje se ne bavi politikom, već se bavi očuvanjem svekolike baštine Vojvodine i svih Vojvodana, koje pri tome ne favorizuju nikoga, niti pak nekoga isključuju”.

Na početku promocije predstavljen je prošlogodišnji „apsolutni pobjednički” par za najoriginalniju nošnju, izabran na Svjetskom prvenstvu u parovnim igrama Vojvodine koje se u organizaciji PČESE svake godine održava na jednom salašu u okolici Čeneja, iz HKPD „Matija Gubec” iz Tavankuta. Zatim je glumica **Monika Romić** čitala dijelove iz radova subotičkih autora koji su zastupljeni u navedenim zbornicima PČESE, koje ovo Društvo također svake godine objavljuje na određenu zadanu „vojvodansku” temu. Iz knjige „Ej, Salaši” čitani su ulomci iz priloga **Bele Durancija**, mr. **Antuna Rudinskog**, **Valerie Dévavári Beszédes** i **Nedeljke Šarčević**, a iz „Tije vode” također od **Bele Durancija** i **Valerie Dévavári Beszédes**, kao i iz rada **Pere Žigmanova**. O ovome zborniku govorio je i dr. **Žarko Milošev** istaknuvši među ostalim da je Vojvodina najizrazitije vodoprivredno područje u svijetu, te da je nakon izгона Turaka područje Vojvodine bilo pod barama na čak 35% površina, koje su doseljavani žitelji, skupa sa starosjediocima pretvorili u plodne oranice.

Kao uvod u predstavljanje treće knjige „Cigančice...”, čiji su autori **Sava Vukosavljev**, **Milorad Romić** i **Aleksandar Jančikin**, bilo je živo prikazivanje ovih igara u izvedbi članova OKUD „Mladost” iz Subotice. Značajka je ove knjige u tome što ona po prvi puta na različite načine opisuje autohtone srpske igre u Vojvodini koje se jedino, za razliku od drugih srpskih, igraju u parovima – „podvoje”.

Književnik **Raša Popov** je samo njemu svojstvenom, duhovitom analizom radova Subotičana u knjizi „Ej, salaši” ukazao na činjenicu da smo zahvaljujući njihovim radovima „saznali da su salaši oko Subotice bili prvi znak urbane svesti kod paora” nasuprot praiskonskoj svijesti kamenog doba, jer su salašari voljeli gradove zbog svojih kuća u njima, te da se stoga tu ne mogu „roditi poznati ratni huškači ili gospodari rata koji topovima razvaljuju gradove, jer najviše od svega mrze gradove”.

Na samome kraju promocije nastupila su dva para plesača HKC „Bunjevačko kolo” s izvedbom Momačkog kola, a Veselin Lazić je objavio temu za ovogodišnji zbornik PČESE – „Komšija, pa Bog”, te pozvao sve zainteresirane da pišu na ovu temu koja je danas više nego aktualna – tolerancija.

(I. Ž.)

Prvi sportski listovi

Sportske novine razvijaju se istovremeno s razvitkom sporta i organiziranjem značajnijih sportskih natjecanja, a radi svestranog informiranja javnosti.

Neki napisi o sportskim događajima javljaju se u općim listovima sredinom druge polovice XIX. stoljeća. U to vrijeme sve se više osjeća potreba širenja fizičke kulture. Tada se osnivaju prva sportska natjecanja. U općem tisku u to vrijeme pa sve do I. svjetskog rata, ne poklanja se mnogo pažnje sportu i fizičkom odgoju.

Malo je poznato da je Subotica još u prošlom stoljeću imala sportske novine. Vermes Lajos – taj veliki entuzijast i propagator sporta – vrlo brzo dolazi do spoznaje da je razvoju sporta neophodna i propaganda i informiranost. On pokreće 1885. godine u okviru Sportskog društva „Achilles” sportski list – glasilo Društva. List je raden u kamenotisku i tipičan je Vermesov proizvod; imao je naziv: „Achilles’ testgyakorlati versenylap – A Magyarországi atletikai klubok szövetsége, az Országos atletikai versenyek nyeres – esély – árveres (pool) társaság, Mungo, Cápá, és Krokodilus társaságok, Tibiscuc úszó egyeslet, a Délmagyarországi gyalogot egyeslete (...) hivatalos közlönye” („Achilles” tjelovježbački natjecateljski list – Zvanično glasilo Saveza atletskih klubova Mađarske, Kladionice državnih atletskih natjecanja, Plivačkih društava „Mungo”, „Ajkula” i „Krokodil”, Plivačkog udruženja i „Tibiscus”, Udruženja hodača Južne Mađarske itd.)

Od prvog subotičkog sportskog lista poznati su nam danas samo pojedini brojevi godišta VIII., XI. i XII. Oni se čuvaju u Gradskoj biblioteci u Subotici i u biblioteci „Szécsényi” u Budimpešti.

Najstariji sačuvani primjerak je praznični broj 7. od 1. srpnja od 1892. godine iz VIII. godišta. Naznačeno godište nam kazuje da je prvi broj najvjerojatnije izašao 1885. Također iz ovoga broja vidimo da je list uređivalo tajništvo Sportskog društva „Achilles”. Vrijeme izlaženja nije označeno što znači da je list izlazio povremeno, vjerojatno po potrebi. Ali zašto je praznični? Odgovor na ovo pitanje daje nam tekst s prve strane: „Članovi Achillea i Sz. T. E.-a s poštovanjem pozivaju zainteresiranu publiku za sport na velika državna javna natjecanja u gimnastici i atletici koje će

List je između ostalog objavio propozicije kao i detaljan program za natjecanja, oglaseno za 24. srpanj. Ujedno, daje vijesti o narednim natjecanjima.

Od XI. godišta sačuvan je broj 3 od travnja 1895. godine. Tu je već glavni urednik Vermes Lajos tada potpredsjednik „Achillea”. Sadržina lista nije izmjenjena. List ima šest stranica. Od ovog godišta sačuvano je i nekoliko primjeraka koji su rukom pisana. Iz 18. broja od 21. rujna 1895. godine, saznajemo da se Uredništvo nalazi u Vermesovoj palači (blizu kolodvor

XL. ÉVFOLYAM.	Szombat, 1895. szeptember 29.	19. SZÁM.
Előfizetési árak: Egy évre... 5 Ft. Három évre... 15 Ft. Négy évre... 20 Ft. Egy évre külföldre... 10 Ft.	ACHILLES. SPORT, HIRDETÉSI ÉS KÖZVETÍTÉSI IRTESÍTŐ. — MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON. —	Kérjük megjelenni: A Magyarországi atletikai klubok szövetsége, az Országos atletikai versenyek nyeres – esély – árveres (pool) társaság, Mungo, Cápá, és Krokodilus társaságok, Tibiscuc úszó egyeslet, a Délmagyarországi gyalogot egyeslete (...) hivatalos közlönye
<p>Kérjük megjelenni mindazoktól, kik lapunkat megtartani akarják, hogy előfizetéseiket a következő beküldeni szíveskedjenek.</p> <p>Tisztelettel az „Achilles” szerkesztéséhez és kiadásához.</p> <p>Lapunk igaz tisztelt olvasóinak.</p> <p>„Az „Achilles” lap XI. évfolyamának kezdésénél után eddig időköz nem lehet megjelenni, amnyiban udított, hogy máni</p>		

Zaglavlje naslovne stranice prvog Subotičkog sportskog lista

se održati na Paliću 24. i 31. srpnja, 7. i 14. kolovoza, 2. i 9. listopada. Cijena ulaznica: sjedenje I. mjesto 1 forinta, II. mjesto 60 krajcara, stajanja 30 krajcara (...). Detaljan natjecateljski program prodavat će se na sam dan natjecanja po cijeni 10 krajcara. Nakon natjecanja slijedi društvena večera i zabava uz ulaznicu od 1 forinte. Ulaznice se imaju nositi na vidnom mjestu garderobe. Kladionica radi.”

Veliki događaj! Nesporno je da je Subotica u to vrijeme na sportskom polju zauzimala elitno mjesto u državi.

ra). List je manjeg formata, redovito izlazi svake subote. Odgovorni urednik je Vermes Lajos, a pomoćni i glavni urednik Márton Kálmán. U ovom rujanskom broju uočavamo jednu novinu. Uredništvo je uspostavilo odjeljenje za oglase i posređivanje. Malo čudno za sportskom listu. Ali, izgleda da su se i u ona vremena izdavatelji bavili na razne načine da osiguraju potrebna sredstva. Inače, list je tiskan na osam stranica u tiskari „Krausa i cher”. Pored ovog broja postoji još jedan iz ovog godišta – br. 19 od 29. rujna 1895. godine.

Od XII. godišta sačuvani su br. 3, br. 5 i br. 7. Broj 3 pisan na njemačkom jeziku, br. 5 i br. 7 također pisan na njemačkom. Svi primjerci pisani su rukom na jednoj stranici formata 34 x 25 cm.

„Achilles” prestaje izlaziti 1896. godine kada je stupio u 12-u godinu izlaženja. Izlog prestanka treba tražiti u odlasku Vermes Lajosa iz Subotice u Cluj (Rumunjska).

(nastavak u narednom broju Ante Zomborčević)

Pravnički kutak

Zemljišna knjiga

Premda se začeci javnih registara o nekretninama nalaze kod starih Grka, te iako je zemljišna evidencija primjenjivana i u feudalnoj Češkoj, na suvremeni sustav zemljišnih knjiga odlučujući utjecaj imalo je srednjovjekovno germansko pravo. Prema njemu, stranke su se prilikom prijenosa vlasništva (kupoprodaja, dar, zamjena i sl.)

osobno pojavljivale pred notarom i davale svečane izjave o prijenosu svojine (lat. *fasio*) nad nekretninama, o čemu je vodena evidencija u zemljišnim knjigama. Subotica je imala takvoga **grunтовničara** (lat. *prae-fectus urbarii*) još od 1772. godine (!), koji je imao relativno precizne podatke o vlasnicima zemljišta, veličini zemljišta i sl.

U drugoj polovici XIX. stoljeća u Njemačkoj se uvode registri koji se temelje na općem katastarskom premjeru zemljišta. U Pruskoj i Austriji prvi su puta uvedene moderne zemljišne knjige – to je bilo 1872. godine, nakon čega se ovaj sustav zemljišnih knjiga baziran na katastru proširio po cijeloj srednjoj Europi, dakle i u Subotici. Naime, premda je detaljnih premjeravanja gradskog atara bilo još od posljednjih desetljeća XIX. stoljeća, a moderniziranje grunтовne knjige je u našem gradu izvršeno 1850. godine, precizno geodetsko katastralno premjeravanje je normirano zakonskim člankom VII. iz 1875. godine. Nakon završenog posla, a na temelju zakonskog članka XXIX. iz 1886. godine tijekom više godina usuglašavani su odnosi između katastarske i zemljoknjižne evidencije od kada datira suvremena grunтовnicom našega grada.

Zemljišna knjiga se sastoji od zemljoknjižnih uložaka, a još se samo „ritko” kod naših salašara, može čuti riječ *fasija*, koja znači: ispravu temeljem koje se dokazuje vlasništvo. To je danas najčešće taj tzv. zemljišni uložak, premda se pod fasijom može krivo sudski odluka o vlasništvu, ugovor temeljem kojega je to pravo stjecano i sl. Zemljoknjižni uložci nazivaju se još posjedovnim listom ili vlasničkim listom (kod nas uvezeno uglavnom u novije doba iz BiH i Hrvatske), premda pogrešno je to su posjedovni list (tzv. list A) i vlasnički list (tzv. list B) samo dio cijelog zemljoknjižnog uložka (u kojem postoji još i tzv. list C).

U vrijeme stvaranja Kraljevstva SHS, sustav zemljišnih knjiga je postojao u Sloveniji, BiH, Hrvatskoj i Vojvodini, te priobalnom dijelu Crne Gore koji je do tada bio u sastavu Austro-Ugarske (cijela Boka, Budva, do pred Bar). Počev od tridesetih godina grunтовne knjige su postupno uvedene u ostale dijelove tadašnje države, ali ni do danas ne postoje u južnom dijelu Srbije većem dijelu Crne Gore, te uopće u Mađoniji i na Kosovu. Tamo je još uvijek u uporabi turski sustav tapija!

PREDUZEĆE ZA SPOLJNU I UNUTRAŠNJU TRGOVINU d.o.o.
Trg Oktobarske revolucije 37
SUBOTICA

Telefon: (024) 25-004 direktor
27-002 komercijala
29-042 maloprodaja
23-537 magazin
Telefax: (024) 26-719

Opasnosti i zaštita zdravlja u poljoprivredi (VIII.)

Opasnosti od električne energije

Korišćenje električne energije (struje) u svakodnevnom životu u poljoprivredi veoma je rašireno i višenamensko, a služi u sledeće svrhe:

- za osvetljavanje stambenih i ekonomskih objekata, dvorišta i puteva,
- kao pogon u radionicama za održavanje mehanizacije, za rad krupara, mlekara, pecara i druge, pilana i dr.,
- u direktnoj poljoprivrednoj proizvodnji

Električna energija služi za mužu krava, primenjuje se za električne ograde za čuvanje stoke, za sečkalice, u silo-uredajima i dr.,

- u današnjem savremenom poljoprivrednom načinu električna energija u upotrebi je svakodnevno, kroz raznorazne električne aparate i uređaje (bela tehnika).

Električna energija može da deluje na čoveka kad prolazi kroz njegovo telo. S obzirom na to da struja može teći samo u zatvorenom krugu, čovekovo telo mora da postane deo strujnog kruga. To se dešava kada čovek dođe u situaciju u kojoj svojim telom dodiruje dve tačke sa različitim električnim potencijalom (snagom). Ovo se može desiti kada se dođe u dodir:

- sa dva provodnika nekog strujnog kruga između kojih vlada razlika u potencijalu (npr. od pola u utikaču od 220 V),

- sa jednim provodnikom koji se nalazi pod naponom, a drugi spojen sa zemljom,

- nekim metalnim delom električnog uređaja koje je u normalnom pogonu izolovan od napona, ali je došao pod napon usled greške u izolaciji,
- sa dve tačke na površini zemlje između kojih vlada potencijalna razlika usled prolaza struje kroz zemlju.

Svaki organizam pruža otpor prolazu struje. Velicina otpora zavisi od više činilaca, a on je uslovljen sa postupcima rukovanja električnim aparatima i uređajima. Postoje dva osnovna faktora koji utiču na otpor, a to su:

- unutrašnji otpor tela, i
- otpor kože na mestu ulaska i izlaska struje iz tela.

Unutrašnji otpor zavisi od individualnih osobina čoveka (telesna težina, mišići, telesni sastav) i kreće se od 500 do 800 oma (om je jedinica za merenje električnog otpora). Površinski sloj kože čoveka, koji je debeo od 0,05 do 0,2 mm nema velikih sudova niti živaca, pa je zbog toga tamo i najveći otpor, koji varira od 0 do 100.000 oma.

Otpor čovečjeg tela zavisi od sledećih faktora: od čistoće i vlažnosti kože. Vlažna ili znojna koža smanjuje otpor, što znači da pri radu sa električnim aparatima i uređajima treba da se koriste gumene ili pamučne rukavice. Nadalje, otpor zavisi i od napona struje. Ukoliko je napon struje veći, otpor kože i tela čoveka je manji. Kod napona od 200 do 250 V, otpor čoveka je oko 1000 oma. Otpor zavisi i od:

- dužine trajanja prolaza struje,
- jakosti struje,
- od kontaktne površine (doticanja) i površine elektrode (praksa pokazuje da je otpor tela manji ukoliko je kontakti pritisak veći).

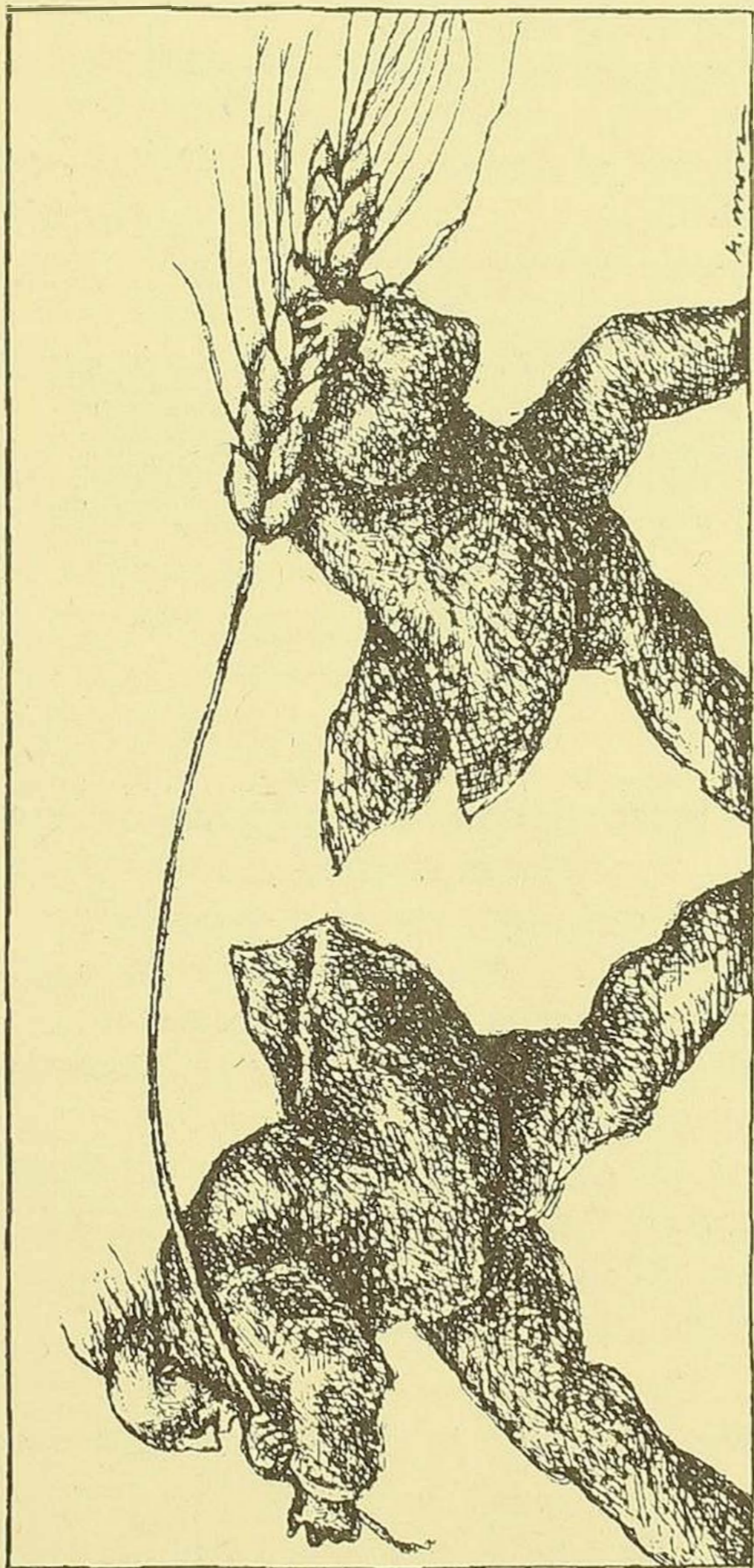
Kvalitetnu semensku robu, sredstva za zaštitu bilja, stočnu hranu, dodatke stočnoj hrani, alatke, kućnu hemiju, proizvode od plastike i još mnogo čega drugog, možete nabaviti u:

POLJOPRIVREDNOJ APOTECI
AGROSU

Stari Žednik, Žarka Zrenjanina 11, tel:
(024) 787-043 i

Tornjoš, Maršala Tita 32,
tel: (024) 841-006

Konkurentni smo: cenom, kvalitetom, uslugom, savetom. Posetite nas i uverite se!

Komentar, kratki

Prioritet stočarstvu

Svi vodeći informativni mediji su ne tako davno („Politka“, 8. aprila) objavili za poljoprivrednike „važnu“ vest – izjavu srpskog ministra za poljoprivredu Ivka Donovića datu na poljoprivrednom saboru u Barama Gružanskim kod Knića: „Vlada Srbije uskoro će utvrditi mere za razvoj sela i primarne poljoprivredne proizvodnje u kojima će stočarstvo zauzeti vodeće mesto“.

Ovo je još jedna klopka za ministra i Vladu, ali nikako za poljoprivrednike, kojima je jasno da nema napretka u stočarskoj proizvodnji pri sadašnjoj ratarskoj proizvodnji. A o paritetima je izlišno bilo šta reći.

(na. vi.)

Zanimljivosti

Ovo (možda) niste znali

Godišnji ulov ribe u prošloj godini procenjuje se u Tihom oceanu na 55, u Atlantskom na 18, a u Indijskom oceanu 6 milijuna tona. Godišnja potrošnja ribe po glavi stanovnika u Japanu je: 66,6 (!), u Rusiji 25,2, u SAD 20,4 kg, u Mađarskoj 2,5-3 kg, a u nas... (nažalost toliko je mala potrošnja ribljevog mesa da u svjetskoj rang listi nismo ni pomenuti). Izvadak iz „National Geographic“ br. 11 iz 1995.

(Moja opaska: nabrojani narodi nemaju pojma što je to: „Desert s lukom“.)

U Japanu je višestoljetna tradicija aukcijska prodaja ribe. Svjetski glasovita tokijska „Tsukiji“ riblja robna kuća najčešće nudi na aukcijskoj prodaji morsku ribu tunj. Po nekoliko stotina komada ove ribe, težine 20 – 30 kg po komadu, očišćene i zamrznute nude se kupcima. Ova riba je u Zemlji izlazećeg sunca veoma cijenjena, ali joj je prema tome i cijena paprena. Zanimljivo je da se u ovoj robnoj kući na aukcijskoj prodaji nudi oko 400 (!) vrsta riba, rakova i mekušaca – piše „National Geographic“ u broju 11 iz 1995.

(Moja opaska: pokušajte nabrojati koliko vrsta riba poznajete, a napose koliko ste od njih kušali?)

Priredio: Alojzije Stantić

Žackalo iz „Poljoprivrednika“ za poljoprivrednike

Varijacije

Dva veselija mladića za kafanskim šankom čavrljaju o alkoholu, pa će jedan:

– Moram da ti priznam da su životinje razumnije od ljudi...

– Kako to misliš?

– Lepo. Magarac će uvek između kofe vina i kofe vode – izabrati vodu...

– Šta ćeš! Zato je magarac!

Praznina

Dve višestruke raspuštenice razgovaraju uz kaficu:

– Znaš, draga moja, muž ti je kao fudbal – koristan i nekoristan, reče prva.

– Ja mislim da je sa mužem kao i sa zubima. Dok ih imaš patiš se, a kad ih izgubiš osećaš veliku prazninu, reče druga.

Ključ

Supruga psuje muža pijanicu:

– Čoveče kako si nisko pao! Zaboravio si kuću, ženu i decu. Treba da se stidiš od sveta i da se pod zemlju sakriješ!

– Imaš pravo ženo, odgovori muž. Daj mi ključ od podruma!

(na. vi.)

Organizujemo nastavu iz: matematike, stranih jezika, fizike, mehanike, elektrotehnike, maternjeg jezika, poseban program iz metoda učenja i pripremu budućih srednjoškolaca za kvalifikacioni ispit za upis u srednju školu.

Stručnost i pedagoško iskustvo naših nastavnika vode vaše znanje do željenih ciljeva.

U okviru Škole plus vršimo obuku budućih vozača. Vi treba samo das nas potražite, sve ostalo je naša briga. Informacije i prijava kandidata radnim danom od 11 – 16 časova u prostorijama Škole plus, Strossmajerova br. 3 (ispod Muzičke škole) ili na telefon 37-316 u večernjim časovima.

Za ribiče

Sitna bijela riba

Brojne su vrste ovih riba, gospodarski beznačajne, ali sportskim i napose natjecateljskim ribičima su značajne radi ulova. Veoma su važne u ishrani ribama grabljivicama (smuč, štuka, som i dr.) i nekim pticama močvaricama (vodomar, čaplje, čubasti gnjurac i dr.).

Love je početnici da bi svladali abecedu ribolova i rukovanju priborom, a oni napredniji da ih koriste kao mamce. Ove ribe imaju značaj kao ljudska hrana, bilo da se posebno pripremaju ili da se iskuhavaju radi davanja „punine“ kuhanim ribljim jelima. U našim nizinskim vodama, napose u našoj okolici, među najbrojnije i najznačajnije spadaju: bodorka, crvenperka, kesega i uklija, koje će na ovom prostoru biti predstavljene.

Bodorka (žutookica, crvenookica)

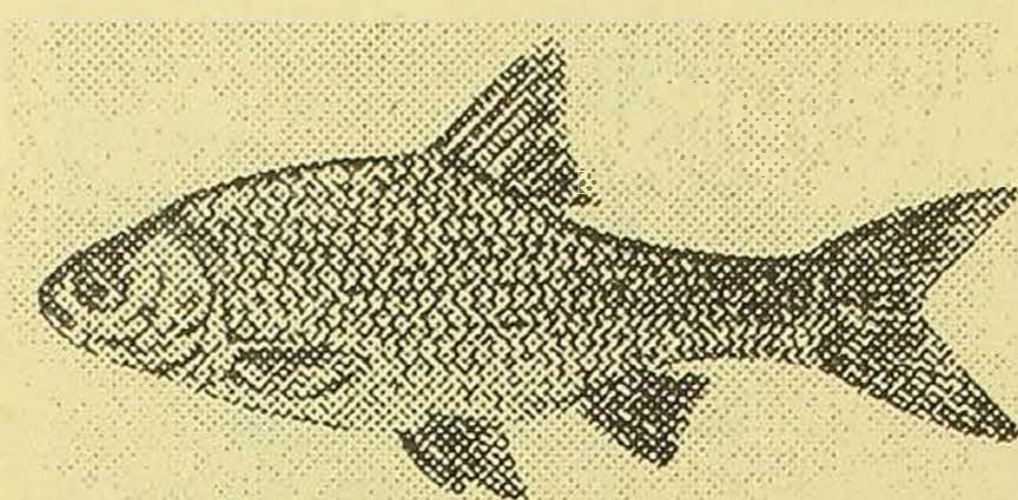
(*Rutilus rutilus* L.)

Iako se uspješno lovi tijekom cijele godine, čak i kada je voda zaleđena jer se ne povlači u krtog, ova riba zaslužuje pažnju upravo sada, jer smo na početku ribolovne sezone u koju će se uključiti i početnici. Ona je jedina naša riba koja se lovi tijekom cijele godine. Rado uzima mamac na udici, pa je početnici prvo upoznaju. Loveći bodorku

početnici se uče osnovama sportskog ribolova i pripremaju za lov većih, teže lovljivih riba, napose onih koje su manje zastupljene u nizinskim vodama.

Bodorka živi u jatima, spada u grupu bijelih riba iz porodice šarana. Naseljava sve naše nizinske vode, liči na srodnicu crvenperku, a razlikuje se od nje po očima koje su zlatnožute, a na gornjem dijelu beonjače ima crvenu pjegu. Vrhovi peraja su narančasti, rumeni ili žućkasti. Krljušti su joj krupnije nego u crvenperke i lako se čisti. Razlikuju se i po repnom peraju u kojem bodorka ima 19, a crvenperka 17 „žbica“. Može narasti do 1 kg težine, ali su i primjerci iznad 0,5 kg vrlo rijetki.

Najčešće se zadržava na mjestu gdje je

Slika 28. Bodorka - crvenookica

strujanje vode umjereno i gdje ima vodenog bilja, a u stajaćim vodama se zadržava na ivici rogoza, trske; u blizini podvodnog granja, panjeva ili žila drveća. U jesen, kada počinje odumirati vodeno bilje, bodorka se povlači u dublju vodu i tu se zadrži tijekom zime u većim jatima.

U tekućim vodama bira mjesta gdje voda nanosi hranu, iza podvodnih peščanih sprudova. Kada je voda u porastu nalazi se na ušćima potoka i kanala.

Lovi se vrlo osjetljivim priborom: laganim štapom akcije B, nosivosti 5 – 15 gr može i bez provodnika; sa strunom 0,10 – 0,12 mm; na udicu veličine od 18 do 16 plovak osjetljiv od 2 do 3 g sa dobro uočljivom antenom. Za mamac se koriste masni crvi, crvena glista, valjci od brašna obogaćeni mirisima (vanilija, karamela, aniš...) bojama i isjeckanim glistama (mnogi ribiči imaju svoju „tajnu recepturu“). Veoma se dobro lovi na sjeme kudjelje, pšenice, ječma sitne puževe golače i što sve ne. Međutim za lov je najvažnije hranom primamiti i na željenom mjestu zadržati jato i tko u tome uspije tada će imati ulov iznad očekivanja. Mamac mora biti na dnu.

Pri odabiru mjesta ribolova treba paziti na sjene, jer je na njih bodorka vrlo osjetljiva: zasmetat će joj čak i sjena štapa. Uz ovcu i rukovanje priborom mora biti što manje upadljivo, jer sve što je na obali neprirodno unaprijed će umanjiti uspjeh. Inače, lov bodorki je veliko zadovoljstvo ako se druga riba ne može uloviti.

Recept za pripremu sitne ribe

Riba u pacu

Potrebno je oko 2 kg sitne bijele ribe, 1 dl octa, 0,2 dag papra, 50 dag crvenog luka, 3 komada lorberova lista, sol, ulje.

Uzavrijeti jaku octanu vodu, dodati papar, lorberov list, sol i na kolutove isječen luk. Očišćenu i posoljenu ribu, ispeći na vrelom ulju i staviti u posebnu posudu. Na ribu naliti ohlađenu tečnost sa dodacima. Može se jesti nakon dan-dva, a ostavljena u hladnjak odstajati će i do dva tjedna (ocat će rastvoriti ili omekšati sitne košlje).

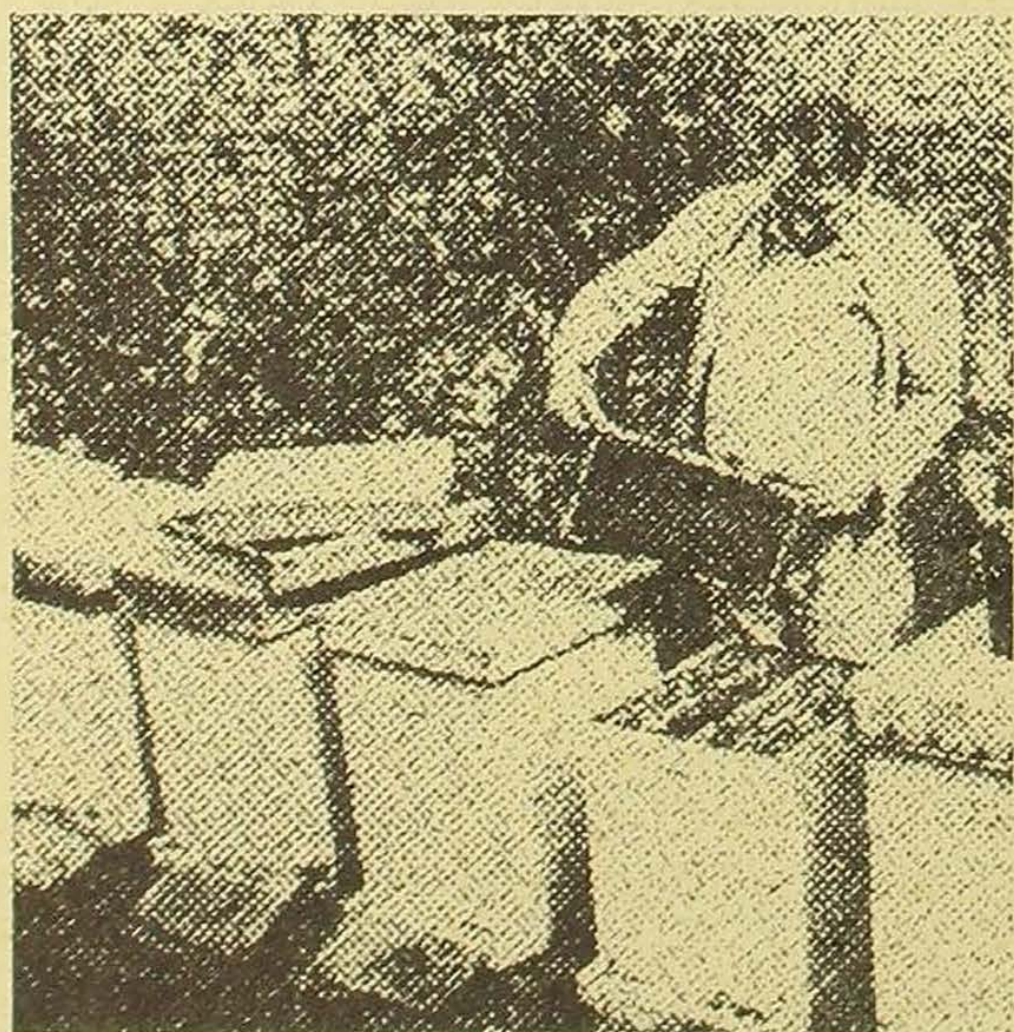
Opaska: U Hrvatskoj je u 1995. godini najveća ulovljena bodorka bila teška 1,28 kg (duljine 41 cm).

Alojzije Stantić

Pčelarstvo

Slabe pčelinje zajednice pripojiti jakim

Ako na pčelinjaku ima slabih zajednica s dobrim maticama, njihova legla i pčele dodaju se srednjim ili jakim zajednicama

Prilikom pregleda košnica pčelari često nailaze na zajednice koje su iz raznih razloga oslabile i najčešće imaju četiri ili pet ulica

manje s pčelama. Tako oslabljene zajednice ne smiju ostati samostalne jer bi donijele malo koristi, a mnogo posla i brige.

Treba imati na umu da su oslabljene zajednice obično neotporne prema bolestima i mogu postati izvor zaraza, ne samo za vlastiti već i za okolne pčelinjake. Ovakve zajednice u ovo doba godine vode veliku borbu za održavanje toplote u pčelinjem gnijezdu. Istodobno, veliki broj pčela angažira se oko hrane i njege legla.

Ako na pčelinjaku ima slabih zajednica s dobrim maticama, njihova legla i pčele treba dodati srednjim ili jakim zajednicama. Ako se za potrebe pčelinjaka trenutno ne iskoriste sve matice, ne treba ih uništiti, već čuvati u rezervi. Dvije-tri slabe zajednice, koje imaju svega dva-tri rama pčela, ne treba spajati u jednu zajednicu, jer se njihovim spajanjem nikada ne može dobiti dobra zajednica. Nakon spajanja ovakvih zajednica dobit će se suviše razvučeno leglo.

U rano proljeće nisu rijetkost slabe zajednice s lošim maticama. Takvim zajednicama ne treba dodavati nove, niti ih spajati s drugim zajednicama. Najbolje ih je rasturiti na taj način što će se svi ramovi s ispravnim saćem razdijeliti zajednicama srednje jačine

koja imaju dobru maticu. Saće s trutovskim leglom treba isjeći i pretopiti. Ako se ustanovi da je zajednica skoro izgubila maticu, a inače je jaka, bolje joj je dodati drugu, nego je upotrijebiti za pojačanje drugih zajednica. Još je bolje, ako za to ima mogućnosti, da se takve zajednice spoje s nekom slabijom zajednicom koja ima dobru i mladu maticu.

Posebno upozoravam pčelare na rano otkrivanje bolesti pčela, jer pravodobno otkrivanje bolesti sprečava njeno širenje. Stoga pri detaljnom pregledu pčelinjih zajednica posebnu pažnju treba obratiti na zdravstveno stanje pčelinjeg legla. Ne zaboravite: najslabije zajednice na pčelinjaku najčešći su izvor pčelinjih bolesti i zato ih ne treba tolerirati.

Ante Zomborčević

MIKI
samostalna
vodoinstalaterska radnja

da sve teče
kako treba

Šarčević Miroslav
vodoinstalater

Primamo sve radove na
vodovodnim instalacijama
kao i održavanje istih...
po zahtevu stranke
od 8,00-16,00 časova

kancelarija:
Tel: 024/ 31-598
Matka Vukovića 4
24000 Subotica

Aforizmi

- Uvjeti života kroz stoljeća oblikuju gena i stvaraju mentalitet naroda.
- Sporadično poltronstvo nije dugoročna kategorija.
- Ne zamjera se čovjeku ako neznanje za sebe, nego ako ga „prodaje” drugima.
- Narcisoidna opservacija: Sliko moja naličana – najljepša si i bez mana.
- Najčešće korišten pribor: politička malkalica u domaćoj kuhinji.
- Elektrane rade punom parom, a mrak pada na oči.
- Ni svi egoisti – nisu isti.
- Bolje je istrpjeti „dlaku na jeziku”, nego grivu ispred očiju”.
- Žene su onoliko dobre, koliko im se možemo prilagoditi.
- Kada se povuku gospdarske paralele – pra nema, ali ima leleee...

Željko Skenderović

Nama je dovoljno da znate za nas

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karadordev put 1
telefon: (danonoćno): 024/51-514
- Bajnok, JNA 3 (u cvjećarnici „Manka”) telefon: (danonoćno): 024/762-024
- Palić, Joó Lajos 18 (u cvjećarnici „Archidea”), telefon: 024/752-759
- Horgoš, Borisa Kidriča 7, telefon: (danonoćno): 024/792-202
- Novi Kneževac, Maršala Tita 16

Iz života naših predaka

Hetija (I.)

Uvijek je čoviku za svakidašnjicu dosta tog tribalo, i to onog što je moro nabavit od drugog iako je većinu životni potripština sam proizveo. Od pamtivika je čovik radeći stvorio što god viška kojeg je mogo prodat, da bi za to kupio ono što nije imo. Kupoprodaje su ljudi obavljali najčešće u naseljima, a još u Starom viku su vlasti počele određivat di, kad i koja roba će se moć prodavat. Tako su određeni sedmični dani, hetije, za povrimene prodaje i dani za velike godišnje prodaje – vašari.

Naši preci su vrmenom dobro uredili život na salašima, a baveći se ratarstvom svatili su da će te proizvode najbolje unovčit kroz stočarske proizvode. Bili su dobro upućeni u konjarstvo, govedarstvo, svinjogojstvo i peradarstvo. Ritko ko je prodavo kuruz, ječam, zob, sino, ditelnu. Taki odnos prema stvaranju vidi se po gradnji zgrada na salašu: najmanje prostorija njim je tribalo di će ljudi živit, a najviše je određeno za košaru, volaricu, svinjak i kokošinje.

Način života, kad su za se proizveli svu ranu koja njim je tribala, tražio je samo da se kupuje kolonijalna, refeška, gvoždarska, obučarska i sl. roba, nadopunjavana uslugama zanatlija: kovača, kolara, sarača, mlinara, krupara, užara i sl.

Živilo se na ušorenim i usamljenim salašima, na velikom prostranstvu oko varoši (Subotice) izmed veći sela: Tavankuta, Bajmaka (Bajmoka), Pačira, Moravice (Stara Moravica), varoši Topole (Bačka Topola) i Čantavira. Tako su salašari mogli izabrat di će ić na hetiju, koja je bolja (veća), a u varoš su na hetiju, oni sa udaljeni salaša, dolazili

samo kad je što god tribalo sredit oko plaćanja porcije, kakog posla na sudu: ostavinska rasprava, kupoprodaja nekretnina i sl. jel ako je što god tribalo dogovorit s advokatom.

Đurđinjani, tako su sebe nazivali, su išli na hetiju u Bajmak, čak i oni ispod Moravice i Pačira. Bajmak je bio misto okupljanja Đurđinjana zbog crkve, di su vrmenom, još 1909. godine, podigli oltar i posvetili ga Srcu Isusovom, da bi se osićali ko u svojoj crkvi. (Crkva u Starom Žedniku sagrađena je 1913. godine, a u Đurđinu 1935.). Ovo je trajno obilučeno spomenom tablom nuz taj oltar. Radi dolaska u crkvu stečena je i navika odlaska na bajmačku hetiju, koja je bila vrlo jaka. Rad povezanosti Đurđinjana s Bajmakom puno je nji imalo grobnice u starom bajmačkom groblju, u Paprenjači. Ipak, najviše nji je imalo kuću u varoši di su ostarili došli da odžive starost, pa je tako najviše nji saranjeno u varoškim grobljima.

Iđište na hetiju je izostavljeno samo kad su se radila dva najveća posla: ris i branje kuruza. U ostale četvrtke, osim ako je bio god, išlo se na hetiju po svakakom vrmenu. Unaprid se znalo ko će još s baćom i nanom ić na hetiju i rad čega. Kola su dan ranije podmazana kenjaćom, u šarage je metnito malo brime sa sinom i muvarikom za konje, pa je ujtru tribalo samo uvatit konje i za rana poč.

Na hetiju se nije išlo samo rad tog da se što god proda jel kupi, već da se nađu s ljudima i ispriopidaju; da jedni drugima uruče jel prime pozdrave od rodaka, poznanika jel daleko udomljene dice; da razmine novosti, da saznadu kako idu cine ratarskim i stočarskim robama.

(nastavit će se)
Alojzije Stantić

Priprema izložbe i pravila za izložbe

Po dosadašnjim shvaćanjima kada je sakupljač - filatelista dostigao jedan određeni stupanj filatelističkog znanja a u međuvremenu sakupio i „dosta” maraka iz određene zemlje ili oblasti trebao bi prikazati i u drugom svjetlu - kao izložba. Vjerojatno da je poređenje s drugim filatelistima najbolji način da se vidi „stanje” filateliste: ili je kao drugi ili je u nečem bolji. Izložba, kao takva, predstavlja jezikovni izazov kako za organizatora tako i za sakupljača. Od strane organizatora treba prikazati sposobnost da 'pogodi' vrijeme održavanja ali i karakter neke filatelističke izložbe jer filatelistička izložba:

1. pokazuje organizacijske sposobnosti, 2. pokreće članstvo na postizanje viših ciljeva, 3. daje mogućnost za proširenje, produkciju i prodaju filatelističkog znanja, 4. upoznaće cjelokupno članstvo o temi i načinu sakupljanja,

- otvara mogućnost razmjene iskustava zarad boljeg pripremanja vlastitog izložka u što suvremenijem duhu, a time se dolazi do saznanja

- o ukupnoj vrijednosti i nivou izložaka što dovodi do nadgradnje za organizaciju izložbe višeg ranga.

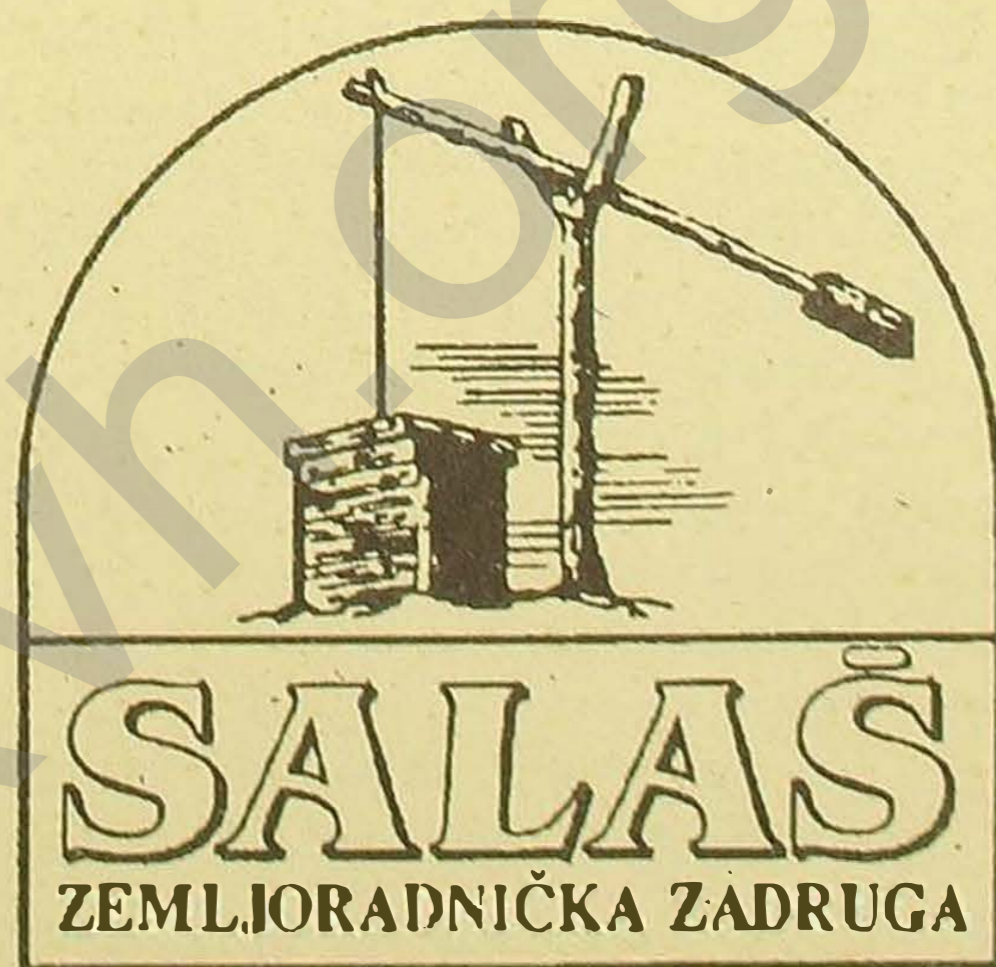
Na primjer počinje se sa smotrama maraka, a nastavlja s mjesnim, pokrajinski, saveznim, međunarodnim, regionalnim, kontinentalnim i na koncu svjetskom izložbom.

Sve ove vrste izložbi po organizacijskom karakteru predstavljaju „odmjeravanje snaga” među filatelistima na omladinskom i odraslom nivou. Izložbe mogu biti domaćeg karaktera ili pozivnog karaktera, gdje se obično pozivaju vlasnici izložaka s određenim tematskim ili vaspitnim karakterom, kako bi mogao prikazati, objasniti kao i uporediti izložke, te na taj način izvršiti analizu izložaka za mlade i početnike. U višim rangovima izložbe mogu imati sasvim uski tematski, motivski karakter (avionski ili vaspitni saobraćaj, istorija pošte, olimpijade itd.). Sve ove vrste filatelističkih izložbi potpadaju pod Pravila o filatelističkim izložbama zemlje organizatora, a ova nadalje pod Pravila o održavanju filatelističkih izložbi koja propisuje FISA i FIP-a (FISA je

Međunarodna filatelistička organizacija za aerofilateliju, a FIP je Međunarodna filatelistička organizacija).

Naravno da kod organizacije filatelističke izložbe bilo kog ranga postoji organizacijski odbor koji donosi niz Pravilnika koji na određeni način naznačuju karakter izložbe i uvjeti, koje moraju izlagači ispunjavati. Sve filatelističke izložbe su natjecateljskog karaktera osim propagandnih izložbi. Ako su izložbe natjecateljskog karaktera, ocjenjivački žiri vrednuje izložke na osnovu Pravilnika za tu vrstu izložbi.

(nastavit će se)
Ljudevit Vujković Lamić

UREDNIK PUNI 50!

Mladi i, dokazano, neiskusni urednik Žiga, gospodin Vojislav Sekelj ovih dana puni pedesetu života.

Uredništvo zlorabi prostor i mogućnosti lista da mu čestita jubilej.

Ujedno ga molimo da kreše samo grane a ne i tekstove neplaćenih suradnika.

Neka i dalje istraje kao osnivač našega lista.

P.S.

„Pazi Vojo na gnizdo!”

Uredništvo bez Voje

Iz starog tiska

Dragi čitaoci!

Bunjevačko Žackalo je najozbiljniji šaljivi list na svitu. Moglo bi se jednostavno reći da i nije šaljivi list. Jer ako je Bunjevačko Žackalo šaljivi list, šta su onda Naše Slovo, Neven i Bunjevačke novine? Razlika je između nas i njih u tome, što oni tvrde da su ozbiljni listovi, a niko ih ne uzima ozbiljno, dok mi priznajemo da smo šaljivi list, a ipak nas svaki uzima ozbiljno. Naš cilj je da služimo bunjevštini, ali ne onoj kojoj služe spomenuti organi, već pravoj bunjevštini. Mi pod imenom Bunjevac ne podrazumivamo pripadnika četvrte nepostojeće narodnosti, već uže obilježje za one naše sunarodnike, koje je sudbina odredila za to da budu ovdje na sjeveru čuvari i pridstraža svoga roda. Mi nismo „organ nezavisnih Bunjevaca”, koji ovisi i te kako od svakog režima, već smo najzavisniji organ Bunjevaca, jer zavisimo od raspoloženja Bunjevaca. Toj zavisnosti se rado pokoravamo, jer služiti svom rodu je najveća čast, pa ma to bilo i u obliku šale.

(„Bunjevačko žackalo”, 7. ožujka 1940.)

Budući majstori kičica

Svoju će II. izložbu mladi članovi Likovne sekcije HKC „Bunjevačko kolo” imati od 21. do 28. travnja u Velikoj dvorani Centra. Svečano otvorenje bit će u nedjelju 21. travnja s početkom u 11 sati. Na izložbi će izlagati 56 najmlađih članova sekcije, koje u svijet tajni likovnog stvaranja uvode Pajo Kečenović i Stipan Sabić.

ISPRIKA

Ispričavamo se suradniku J. [REDACTED] T. [REDACTED] što mu drugi prilog za Žig nismo objavili. Razlog tomu je njegova prevelika kvaliteta. No, ne treba sustajati, nego takve priloge uporno i što češće donositi!

Uredništvo sa Vojom

„DUKAT-I za Vas

Kafana „DUKAT-I” svake nedjelje, u prostorijama HKC „Bunjevačko kolo”, organizuje igranku uz tamburašku muziku. Prilika je ovo, i pravo mesto, za upoznavanje mladih.

Tokom nedjelje kafana radi od 10 do 24 sata, a svakog dana služi se meni i nude riblji specijaliteti, kao i ostala jela po porudžbini.

„DUKAT-I” takođe organizuje svadbe, bankete, poslovne ručkove i slične prigodne svečanosti. Informacije možete dobiti na telefon: 30-136, ili u samoj kafani, Preradovićeveva 4.

Bunjevačka narodna pripovijetka

Bunjevačke kafandžije

Mi Bunjevci se nismo mogli baš falit da smo imali trgovaca i majstoraća, a otkad se pamti svega dvojica su držali kafane. Zemlju radit – makar je tribalo i turat i no-

som – to se najviše lipilo za srce. Al vrime-nom sve dođe, ko što i prođe, pa se našla i dva kafandžije, bać Marko i bać Lazo.

Bać Marko uvik ko srdit el zibunjen, a bać Lazo ko da se nikad nije naspavo. Ako je Bog koga stvorio za taj poso, al ovu dvojcu zacigurno nije.

Bać Marko dugo držo mijanu na drumu, kvrcu krajcaru o zub, kvrcu, pa pod starost otvorio kafanu naspram varoške kuće. Uzo tri kelnera, a on će sidit kod šanka, bilužit šta se izdaje. Nije to birc di salašari svračaje, tu njegov ne mož ni ženu zaminit, biće ljudi ko na vašaru. I bilo je, al ko na vašaru kojeg je kiša kablara rastirala.

Jedared oko podne bać Marko tira muve, kad mu se učini ko da kogod mrnda. Kad

tamo, a u jednoj čoši dva gosta širu ruke naprama njemu, pokazivaje na prazan astal i jednog gosta za drugim astalom. A taj ćuti.

Došo bać Marko:

– Gospodo, ima kake falinge?

– Triba to još pitat?! Bar po sata sidimo tu, a i onaj za onim astalom, a niko ni da nam se naruga.

Obazre se bać Marko, a njegovi kelneri u drugom kraju zjale na sokak.

– Gospodo, samo malo strpljenja – i okrene se i onom gostu što sidi sam. Al taj samo ćuti. – Sa' ćete vi vidit kako ćete bit podvoren i u mojoj kafani.

Drekne na kelnere, da su skočili ko sa žeravice.

– Pa zašto ja vas plaćam? Od jutros ni bisna ševa da nam otvori vrata, a sad niste vridni podvorit ni ova dva-tri šugava gosta?!

Ona dvojca ustali iza astala i odeše, al onaj treći se još prija dovatilo vrata, al ni sad da progovori rič.

– Gospodo, pa šta vam sad nije dobro?! – bać Marko potrčeo za njima.

A kelneri:

– Eto vam, gazda, sad i sami vidite. Koj Bog bi izdovoljio ovaka zanovetala?!

Bać Lazo bio gazda, al ne ma kaki - makar je bio nepismen – imo priko dvi stotine lanaca zemlje. Udo jedinicu za školovanje zeta, a ovaj ga nagovorio da ortačk uzmu kafanu na glavnim sokaku.

U kafani su i svakake novine, pa kad je već posto kafandžija i bać Lazo mora štiti što je novo. I svako jutro on novine prida se okreće, gleda. A šta će štiti kad ne zna? Slike

Jedared u novinama velika slika niko, voza nove mode, a kelner huncut, bać Laz podmetnio novine naopako. Došo u to nik gost, bacio oko na privrnutu sliku, pa će ko bajage:

– Proštili ste već bać Lazo? Ima l' kako veliko novo?

– Ima, borme, ima. Zet mi uvik privlač priko nosa da ne radim dobro što ne do puštam da se u našoj kafani napiju željezničari. A vidite, još nismo zaboravili ona sudar od prošle nedilje, a evo opet su s vozovi sudarali i poizvrćali.

*Kazivao: Bela Židarev, Subotica
Zabilježio i obradio: Balint Vujkov*